Ніва

БЕЛАРУСКІ ТЫДНЁВІК

№ 2 (620) ГОД XIII 14 СТУДЗЕНЯ 1968 г. ЦАНА 60 гр.

БГКТ

ШТО ЧАКАЕ Ў 1968 ГОДЗЕ

Традыцыйным звычаем спяшаемся паінфармаваць членаў БГКТ і нашых чытачоў з планам працы Галоўнага праўлення БГКТ на 1968 год.

План мае пяць частак — праблем, якімі ў асноўным займаецца Таварыства. У такім жа парадку пастараемся перадаць іх змест.

I. Заданні ў галіне арганізацыйных спраў. У распачаўшымся годзе маюць адбыцца два чарговыя пленумы Галоўнага праўлення і 11 пасяджэнняў Прэзідыума ГП. Правядзецца 14 канферэнцый ў паасобных аддзелах нашага Таварыства. Будуць гэта перад усім справаздача-выбарчыя канферэнцыі, да якіх кіраўніцтва Таварыства прыкладае вялікую ўвагу. Каб палепшыць працу аддзелаў і навучыць адпаведна гаспадарыць у іх, неабходныя «люстрацыі» гэтых жа ўстаноў. Штатныя працаўнікі ГП маюць дзеля гэтага правесці за год 16 гэтага роду «люстрацый». Падставай працы, у далейшым, мае быць цяснейшая сувязь з гурткамі БГКТ. План працы накладае на інструктараў абавязак пабыўкі ў гуртках не менш 10 разоў, на кіраўнікоў аддзелаў ГП — 8—10 разоў, а кіраўніцтва ГП — 4—6 разоў у месяц. Прадбачваецца арганізаванне ад мая да верасня 5 фестынаў.

II. Заданні ў галіне прапаганды. Тут прадбачваецца апрацоўка радыёгутарак, супрацоўніцтва з радыёвяшчальнай станцыяй, правядзенне 300 гутарак аб беларускай праблематыцы. ГП арганізуе таксама 200 лекцый, якія будуць чытаць спецыялісты розных галін гаспадаркі і культуры. Вельмі ўрачыста будуць адзначацца 50-ая гадавіна Савецкай Арміі, 50-ая гадавіна КПП/КПЗБ, 25-ая гадавіна Войска Польскага і 20-ая гадавіна аб'яднання польскага рабочага руху і ўзнікненне ПАРП. Галоўнае праўленне прадбачвае высветліць 120 фільмаў.

III. Заданні ў галіне асветы прадбачваюць многія пункты, якія ўжо былі рэалізаваны ў мінулых гадах. Але па колькі гэта справы надта істотныя, стаўляюцца яны ў плане на 1968 год. ГП далей будзе намагацца, каб адкрыць завочнае аддзяленне бел. філалогіі пры Варшаўскім універсітэце. Вялікая ўвага будзе прыкладацца да супрацоўніцтва з асветнымі уладамі ў галіне аўтарскіх сустрэч, распаўсюджванню выдавецтваў ГП, выступленняў аматарскіх калектываў і т.п. Супольна з інспектаратамі асветы і прафсаюзнымі арганізацыямі настаўнікаў будзе арганізавана 2 нарады з настаўнікамі. У наступным навучальным годзе, пры дапамозе БГКТ, мае быць арганізаваных не менш 15 курсаў асветы дарослых, у праграмах працы якіх знойдзецца беларуская тэматыка. Беларускае Таварыства будзе арганізатарам 6 конкурсаў. На май плануецца арганізаваць павятовыя агляды аматарскіх калектываў, а ў чэрвені — цэнтральны агляд.

IV. У галіне аматарскага руху плануецца перад усім наведанне раз на квартал аматарскіх калектываў. Хоры аддзелаў БГКТ маюць даць 30 канцэртаў, а «Лявоніха» выступіць з новай праграмай 242 разы.

V. Выдавецкія заданні вырашана астаткова наступна: выдаць «Беларускі каляндар на 1969 г.», зборнік паэзіі А. Барскага, спеўнік для дзяцей Э. Гойліка, лекцыі да навучання роднай гісторыі. Падрыхтаваць да друку вершы Я. Чыквіна, аповесць С. Яновіча і навуковы зборнік.

Заданні шырокія, а рэалізацыя іх у многім будзе залежаць і ад Цябе, дарагі чытач.

(А. К.)

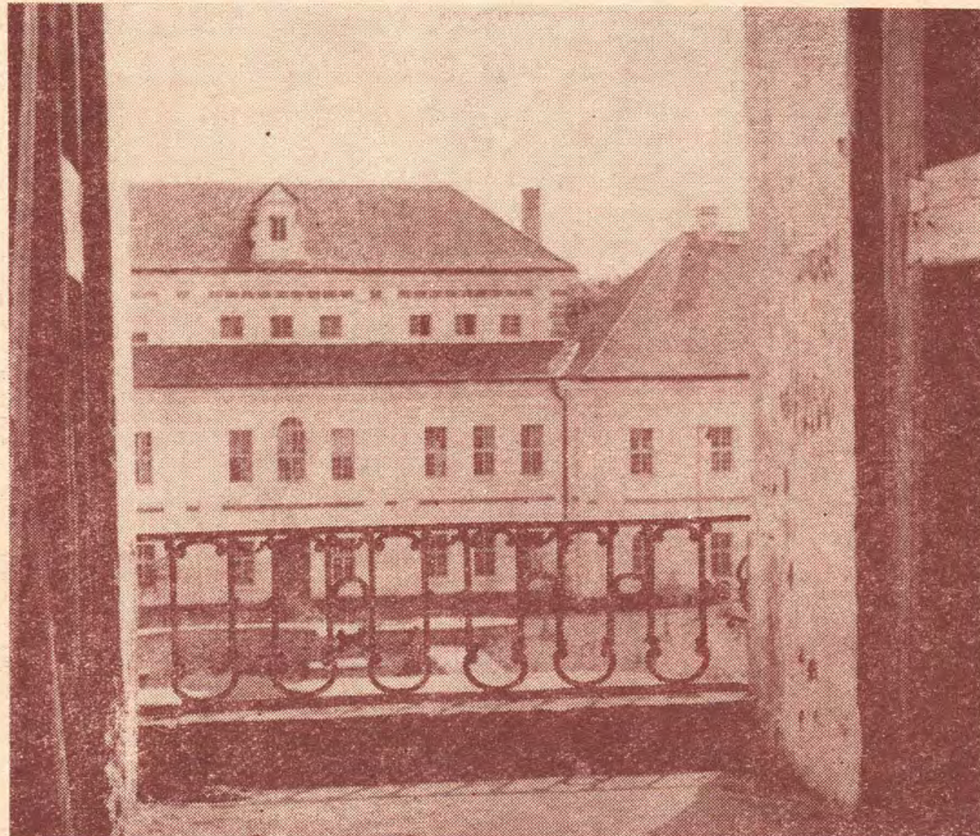

Від на забудаванні з брамы супрасльскага манастыра. Аб гісторыі манастыра на старонцы 3.

РАБОЧАЕ ПАДСУМАВАННЕ КОНКУРСУ

Яшчэ раз вернемся да конкурсу «Беларуская кніжка ў руках масавага чытача», які год таму быў аб'яўлены і працягваўся год часу. Наогул хваляць гэты конкурс, бо і вынікі самі да пахвалы заахвочваюць. Конкурсы рознага пра розн ага роду сталіся так моднымі, што аж нуднымі. Кожная ўстанова, арганізацыя сваім святым абавязкам лічыць арганізаваць час ад часу конкурс. У гэтай навале конкурсаў конкурсы чытальніцкія, арганізаваныя

рэдакцыямі розных газет супольна зрэшты з бібліятэкамі, займаюць месца асаблівае.

Адзін з большых знаўцаў праблемы чытальніцтва дырэктар публічнай бібліятэкі ў Кракаве пісаў некалі, што конкурсы ў ніякай меры не толькі чытальніцтва не развіваюць, але і не даюць вобразу яго. Увогуле аб конкурсах чытальніцкіх не найлепш у краіне думаюць спецыялісты. Але нягледзячы на тое, такія конкурсы здабылі сабе трывалае месца ў жыцці.

Рэдакцыя «Нівы», арганізуючы падобны конкурс з Ваяводскай бібліятэкай у Беластоку, Галоўным праўленнем БГКТ і іншымі, таксама шукала адказу на пытанне: на колькі і перад усім якая беларуская кніжка чытаецца людзьмі. Было ў нас няяснае ўяўленне аб тым, што пэўныя кніжкі, прабачце, што многа беларускіх кніжак, на бібліятэчных паліцах ніколі не кране рука чытача. Некаторыя з іх, як зборнікі паэзіі, асабліва забытых, або яшчэ невядомых аўтараў, або кніжкі на грамадскую тэматыку, ніколі не здабудуць масавага чытача, хоць бы таму, што зборнікі вершаў масавага чытача занудзваюць. Такая ўжо яна паэзія, не спажывеш яе замнога. **Але ведалі мы, што некаторыя добрыя кніжкі ляжаць някранутымі масавым чытачом: Кузьма Чорны, Эдуард Самуйлёнак, Змітрок Бядуля (не лічачы яго «Салаўя»). Чаму? Мы адчувалі (але хацелі знайсці пацвярджэнне), што не ў парадку тут выдавецтвы, якія выдалі зборы твораў у аднолькавых шэрых вокладках, без ніводнай ілюстрацыі і г.д. Гэтыя акадэмічныя выданні масавага чытача не толькі не прыцягваюць, але адстрашаюць.** Даволі глянуць на 6 тамоў Кузьмы Чорнага, каб сцвердзіць: завялікая для мяне, дайце (да бібліятэкаркі) нешта меншае.

У выніку нашага конкурсу наступіла вялікае адкрыццё вялікіх людзей беларускай літаратуры перад усім сярод моладзі. Тут прыклад таго ж самага Кузьмы Чорнага. Калі яго творы ў многіх справаздачах бібліятэк кваліфікаваліся дагэтуль як не меўшыя ніводнага пазычання, то ў нашым конкурсе Кузьма Чорны знайшоўся ў першай пяцёрцы самых папулярных аўтараў. Яго «Зямля», «Трэцяе пакаленне» справядліва ацанілі чытачы, як творы сусветнай вартасці. Змітрок Бядуля вядомы па «Салаўю» стаў перад намі са сваімі «Дрымучымі лясамі», «Язэпам Крушынскім» і ў конкурсе заняў трэцяе месца ў папулярнасці.

Супольныя намаганні, а перад усім вялікая добрая воля бібліятэкараў павятовых, грамадскіх і кіраўнікоў бібліятэчных пунктаў, іх вялікае заангажаванне пацвердзілі і ў гэтым выпадку, што няма нічога немажлівага таксама ў развіцці беларускага чытальніцтва ў Польшчы. Гэта аграмадная перамога конкурсу, конкурсу, які і па ліку ўдзельнікаў быў імпануючым. Для до-

(Працяг на стар. 5)

ЖАДАННІ

Знайсці б які пакойчык кутні
і там, забіўшыся ў куток,
аддацца радасці пакутнай:
пісаць — радок! яшчэ радок!

Забрацца б на пустынны востраў,
за трыдзевяць зямель і вёрстаў,
узяўшы толькі стосік кніг.
І — начытацца ўволю іх!

Разуцца б і пайсці сцяжынай —
то травяністай, лугавой,
то гладка ўбітай, палявой,
нагамі ўбітай, не машынай.

Вярнуцца б зноў у маладосць,
цябе сустрэць, яшчэ чужую,
і жыць пачаць без гэтых восьі...
Ты ведаеш, пра што кажу я.

Вось твой лясок.
Вось твой пясок.
Вось тваё сосны.
Твая яма.
Пачуць бы яшчэ раз:
«Сынок!»
Паклікаць бы яшчэ раз:
«Мама!»

Анатоль Вярцінскі

Каралеўства маладых

«Маёнтак **Геранімова»** — завуць у Міхалове старэйшыя, малодшыя, правільна называюць, — «пэгээрам». Асабліва гэты ПГР нічым не адрозніваецца ад іншых у Беластоцкім павеце. Але ёсць пэўныя характэрныя рысы, як напрыклад, тое, што частка рабочых ПГР — гэта сем'і, якія тут працавалі і памятаюць «пана». ПГР-у Геранімова характэрна і тое, што ў мінулым годзе прыняў 600 гектараў зямлі ад дзяржавы і пры мінімальным толькі ўзросце «затруднення» засеяна і сабрана ўсё ў час.

— Выдайнасць, асабліва жанчын, у тутэйшым ПГР велізарная, — гаворыць галоўны бухгалтар гаспадарства. Многа прышлося ўжо бачыць ПГР-аў, але каб самыя жанчыны (8—12 асоб) намалочвалі па 8—12 тон у дзень не сустракаў. А гэта дае вынікі, бо калі ПГР чатыры гады назад меў 1.200.000 зл. страт, дык у мінулым годзе ўжо толькі 310.000 зл., а год 1967 праўдападобна выйдзе на чыста...

Не толькі гэтым характарызуецца Геранімова. Існуе тут даволі **актыўны гурток ЗМВ,** аб працы якога я пачуў будучы на адным з мерапрыемстваў ЗМВ у Беластоку. Словы аб працы ЗМВ у Геранімове былі цудоўныя, захапляючыя, прынамсі мне. І так журналісцкая цікаўнасць завяла мяне на месца, каб пабачыць, што тут робяць маладыя.

Старшыня гуртка ЗМВ **трактарыст Уладзіслаў Аўштэль** на хвіліну перапрашае мяне, таму што мусіць выпрагчы з воза каня, на якім толькі што прывёз пясок. У замен, за хвіліну, уваходзіць двое маладых людзей. Гэта практыканты: Эля — пасля эканамічнага тэхнікума і Ромэк — пасля сельскагаспадарчага тэхнікума ў Дайлідах. «Раскручваем» размову. Мае субяседнікі гавораць, што ў ЗМВ у Геранімове трапілі невыпадкова.

— Першым, хто нас тут сустрэў, — сцвярджае Ромэк, — быў Аўштэль. Ён запрасіў нас да супрацоўніцтва ў гуртку. Я згадзіўся.

— Гаворыце аб нашай прывязанасці да ЗМВ і персанальна да Аўштэля, — уключаецца Эля, — гэта праўда. Але

(Працяг са стар. 4)

Падзеі • Здарэнні • Факты • Каментарыі • Весткі

СВЕТ	БССР	ПОЛЬШЧА	ВАЯВОДСТВА

У ЧЭХАСЛАВАКІІ ПАСЛЯ ПЛЕНУМА

Адбыўся тут чарговы пленум ЦК кампартыі Чэхаславакіі. Як сцвярджае камюніке, на пленуме працягвалася дыскусія пачатая на снежаньскім пленуме КПЧ. ЦК прааналізаваў сітуацыю ў партыі і паказаў на недахопы ў метадах і стылі кіравання ўнутрыпартыйным жыццём, а таксама недахопы канкрэтнага прымянення дэмакратычнага цэнтралізму і ўнутрыпартыйнай дэмакратыі.

Каб стварыць новыя суадносіны і падзел працы між найвышэйшымі партыйнымі і дзяржаўнымі органамі — сцвярджае камюніке ЧТК — якія маюць на мэце падкрэсленне ролі прэзідэнта як сімвала рабочай і сацыялістычнай улады ў дзяржаве — **ЦК пастанавіў аддзяліць функцыю прэзідэнта рэспублікі ад пасады першага сакратара ЦК КПЧ.** З гэтых прычын на асабістую просьбу **Антаніна Навотнага** пленум ЦК пастанавіў звольніць яго як прэзідэнта ЧССР з пасады першага сакратара ЦК КПЧ. Першым сакратаром выбраны **Аляксандр Дубчэк** дагэтуляшні першы сакратар ЦК Кампартыі Славакіі

РАТУЙЦЕ ДОЛАРА!

З такім заклікам выступіў прэзідэнт Джонсан. Прычынай доларавага крызісу з'яўляецца нарастаючы дэфіцыт амерыканскага плацёжнага балансу. У 1967 г. асягнуў ён лік 4 мільярдаў долараў у параўнанні з 1,4 мільярда ў 1966 г. Каб ліквідаваць дэфіцыт, Джонсан пастанавіў: абмеркаваць інвестыцыі і заграпічныя пазыкі ЗША; паменшыць выдаткі на ваенную і гаспадарчую дапамогу для заграніцы; а таксама прыгамаваць выезды амерыканскіх турыстаў у Еўропу. Але Джонсан абсалютна прамінуў найбольш істотную хваробу долара — вайну ў В'етнаме. **Каля 4 мільярдаў выносіць недахоп у плацёжным балансе, а на вайну ў В'етнаме гэткую суму выдаюць ЗША на працягу толькі 2 месяцаў.** Хіба Джонсан аб гэтым памятае?

Ці драконаўскія сродкі Джонсана будуць астаткoвымі, аб гэтым пераканаемся за некалькі месяцаў. Аже ўжо вядома, што балюча іх адчуваюць, напрыклад, турыстычныя бюро ў ЗША. Розныя краіны ў рознай ступені пачуліся загрожанымі хваробай долара.

АДЗІНЫ РЭЦЭПТ...

...— спыненне в'етнамскай вайны — аднак не ўваходзіць у ігру. Нядаўна толькі выйшлі на яву падрабязнасці размовы Джонсана з папай Паўлам VI. Прэзідэнт зрабіў закід папе, што непатрэбна ўмешваецца ў справы В'етнама, якіх сам не ведае. Джонсан пакінуў Ватыкан у настрої «раздражнення». Водгукам гэтай сустрэчы ёсць артыкул аднаго з ватыканскіх тыднёвікаў, які строга асуджае бамбардзіроўкі ДРВ Злучанымі Штатамі.

ДАТЭРМІНОВА

Работнікі беларускай прамысловасці датэрмінова выканалі 22 снежня план на 1967 год па агульнаму аб'ёму вытворчасці, а да 26 снежня завяршылі газавую праграму па асартыменту важнейшых вырабаў. Выкананы таксама планы па павышэнню прадукцыйнасці працы і зніжэнню сабекошту прадукцыі.

ПЯТАЕ

На Беларусі адкрыта ўжо пятае месцанараджэнне нафты — на глыбіні каля трох тысяч метраў. Глыбіні Палесся аказаліся багатымі нафтай.

ПЯЦІДЗЁННЫ

Ад новага года ўведзены на Беларусі пяцідзённы рабочы дзень. Субота і нядзеля з'яўляюцца вольнымі ад працы. Працягласць рабочага дня па 8 гадзін 15 мінут, а ў пятніцу — 8 гадзін. Перапынак на абед — 1 гадзіну.

ГІГАНТ

Каля тысячы землякопаў і пяць аўтамабіляў-самазвалаў замяняе ўдасканалены самаходны скрэпер-гігант, выраблены напярэдадні новага года Магілёўскім аўтамабільным заводам імя Кірава. Гэта машына знойдзе шырокае выкарыстанне пры вялікіх будоўлях і пры будоўлі дарог.

ГРОДЗЕНСКУЮ

Пабудавана Гродзенская бавоўнапрадзільная фабрыка ў 150 тысяч прадзільных верацён. З гэтай аказіі ЦК КП Беларусі і Савет Міністраў БССР выступіў з віншавальным пісьмом да працоўных фабрыкі.

БЯРОЗАЎСКАЙ

У гігантычнай Бярозаўскай ДРЭС пушчаны ўжо апошні турбагенератар, даючы гэтым самым магчымасць стварэння адзінай энергасістэмы Беларусі.

Цяпер Беларусь экспартуе электраэнергію прамысловым гігантам Польшчы і Чэхаславакіі.

СПАДЧЫНА

Адбыўся II пленум Беларускага добраахвотнага таварыства аховы помнікаў гісторыі і культуры, прысвечаны аналізу задач па выкананню пастановы беларускіх вярхоўных улад — **«Аб стане і мерах паляпшэння аховы помнікаў гісторыі, мастацтва і архітэктуры ў Беларускай ССР».**

«Нядобрасумленнасць некаторых кіраўнікоў, іх нявeданне гісторыі і культуры свайго краю прыводзяць часта да разбурэння каштоўнейшых гістарычных помнікаў» — між іншым, піша «Літаратура і мастацтва» ў справаздачным артыкуле аб гэтым пленуме.

45-ГОДДЗЕ

Вядомы літаратурны часопіс «Полымя» адзначае сваё саракапяцігоддзе.

НА КАМІСІІ СЕЙМА

Сеймавая камісія сельскай гаспадаркі і спажывецкай прамысловасці разглядзела праекты пастаноў: аб камасацыі і замене зямлі, аб прымусовай пакупцы гаспадарак, аб пенсіях для гаспадароў, якія перакazваюць свае гаспадаркі дзяржаве. Праекты пераліченых пастаноў прадставіў камісіі міністр сельскай гаспадаркі Мечыслаў Ягельскі. У выступленні сваім міністр перааналізаваў сітуацыю занядбаных гаспадарак у краіне і іх уласнікаў, а таксама дарогі ліквідацыі занядбання. У дыскусіі над праектамі ўзялі слова 4 паслы, у тым ліку пасол Максім Рудчук — гаспадар з Волькі Нурэцкай у Сямяціцкім павеце.

НЕПРЫСУТНАСЦЬ У ПРАЦЫ

Сейм разглядае ўрадавы праект пастановы аб замене і папаўненні распараджэнняў у справе неапраўданай непрысутнасці ў працы. Мэтай праектаванай пастановы з'яўляецца супрацьдзеянне неапраўданым непрысутнасцям у працы, колькасць якіх паступова пабольшваецца. Мае гэта адмоўны ўплыў на арганізацыю і прадукцыйнасць працы. Прапанаваныя распараджэнні даюць падставы да застасавання вастрэйшых сродкаў пры злоўжыванні лекарскіх звальненняў з працы, а таксама пры непрысутнасцях без звальнення.

168

Падлічана, што ў няшчасных выпадках на варшаўскіх вуліцах у мінулым годзе загінула 186 асоб, а параненых было 2639 асоб. У параўнанні з папярэднім годам лік выпадкаў пабольшыўся на 3 прац., а лік параненых асоб на 6 прац., а лік смяротных ахвяр узрос аж да 40 працэнтаў. З прыведзенага аналізу прычын вынікае, што каля 70 прац. выпадкаў было з віны пешаходаў, прычым каля 30 прац. смяротных ахвяр — гэта жыхары вёсак і малых гарадоў, якія ў розных справах наведалі Варшаву.

1,5 МІЛЬЁНА ТОН

2 студзеня выпрадукавана ўжо 1,5 мільённую тону цукру ў гэтым сезоне. Прадбачыцца, што сезон перапрацоўкі буракоў на цукар патрывае яшчэ добрых некалькі тыдняў.

У БЕЛАВЕЖУ

Варшаўскае турыстычнае прадпрыемства «Вісла» арганізуе варшавякам паўтарадзённыя экскурсіі — так званыя «кулікі» — у Белавежу і Аўгустаў. Праграма мерапрыемстваў апрача «куліка» прадбачыць касцёр у лесе з бігасам, пячэнне каўбасы, наведанне гістарычных помнікаў і г.д. Экскурсіі цешацца сярод варшавякаў вялікім зацікаўленнем. (п)

БІБЛІЯТЭКІ

У мінулым годзе найлепшымі бібліятэкамі ў Беластоцкім ваяводстве аказаліся: бібліятэка ў Сувалках, Галдапі, Кавалях Алецкіх і прызаводская бібліятэка ў Фастах. Атрымалі яны цэнтральныя і ваяводскія ўзнагароды.

ПРА МАТЫЛЁЎ

Інжынер Мечыслаў Кшывіцкі амаль 25 год даследваў матылёў, якія жывуць у Белавежскай пушчы. У выніку гэтага ўзнікла навуковая праца, якую нядаўна выдаў Інстытут заалогіі Польскай акадэміі навук. Праца гэтая пашырае нашыя веды аб асаблівасцях Белавежскай пушчы.

ПОСПЕХ ПАЭТА

Паэт Веслаў Казанэцкі, які жыве і працуе ў Беластоку, прыймаў удзел у конкурсе «Ля крыніц новага стагоддзя», які з нагоды 50 гадавіны Кастрычніцкай рэвалюцыі аб'явілі: паэтыцкі клуб «Гібрыды», Саюз польскіх студэнтаў, Галоўнае праўленне ТППР і Ленінскі музей у Варшаве. Пасля ацэнкі твораў аказалася, што Веслаў Казанэцкі заваяваў адну з шасці ўзнагарод.

ШКОЛА ЗДАРОЎЯ

Фельчар з Ляўкова Аркадзь Гарустовіч наладзіў у вёсцы Ахрымы на Гайнаўшчыне школу здароўя. На занятні, якія адбываюцца раз у нядзелю, прыходзяць перш за ўсё жанчыны.

ХРЫСЦІНЫ Ў ЗАГС-е

Дагэтуль чулі мы толькі пра тое, што ў «загсах» людзі атрымоўваюць шлюбы. Нядаўна ў сакольскім «загсе» адбыліся хрысціны. Адно з дзяцей урачыста атрымала імя Адам.

ГРАМАДСКІМ ЧЫНАМ

Сяляне вёскі Грабоўка ў Беластоцкім павеце шмат часу ў мінулым годзе прысвяцілі на рамонт і пабудову дарог. Іх грамадскі чын ацэньваюць на суму ў 120 тысяч злотых.

ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

У вёсцы Эльшукі ў Гайнаўскім павеце адкрыта дзіцячы сад. Настаўніцы мясцовай школы, Гэлена Харкевіч і НінаЦіванюк, вядуць заняткі для дзяцей дашкольнага ўзросту. Заняткі адбываюцца два разы ў тыдні. Гайнаўскі аддзел асветы дапамог купіць прылады і забаўкі.

ЭЛЕКТРЫФІКАЦЫЯ

У мінулым годзе на Гайнаўшчыне электрычнае святло атрымала 24 вёскі. На 11355 вясковых гаспадарак электрычнай энергіяй карыстаюцца ўжо 3941 гаспадарка.

NIEDZIELA, 14.I.

8.55 Program dnia. 9.00 TV Kurs Rolniczy: ,,Susz ziemniaczany w żywieniu trzody chlewnej". 9.35 ,,Przypominamy, radzimy". 9.45 ,,Spotkanie z Szaliapinem" — film dok. radz. 11.10 PKF. 11.20 ,,Rzeka Hoper" — film radz. 11.35 Dziennik. 11.50 ,,Warszawo ty nasza, Warszawo" (,,W starym kinie"). 12.50 ,,Sezam muzyczny". 13.20 ,,Karty z zamierzchłej przeszłości". 13.40 Dla dzieci: J. Wilkowski — ,,Tabliczka przeziębienia" (,,Ula i świat"). 14.05 ,,Przemiany". 14.35 ,,Gawędy wilków morskich". 14.45 ,,Wielka Gra". 15.50 ,,Portrety" — Sergiusz Jesienin. 16.55 ,,Teatr Telewizji na świecie" — ,,Samson i Dalila" D.H. Lawrence — spektakl TV ang. 18.00 Sprawozdanie sportowe. 18.40 ,,Zmartwychwstanie Offlanda" wg A. Dumasa z cyklu Opowieści niezwykłe. 19.20 ,,Dobranoc". 19.30 Dziennik 20.05 ,,Grupa Mireille" — piosenki francuskie. 20.50 ,,Historia miłości" — film fab. franc. 22.25 Niedziela Sportowa.

PONIEDZIAŁEK, 15.I.

15.40 Program dnia. 15.45 i 22.20 Politechnika TV. 16.55 Dziennik. 17.00 Dla dzieci: ,,Kino Ptyś". 17.15 Dla młodych widzów: ,,Fizyka na piątkę". 17.45 ,,Na zdrowie". 18.05 ,,Mówią wieki" — film CSRS. 18.20 ,,Eureka". 18.50 ,,Pokolenie złotych rąk". 19.20 ,,Dobranoc". 19.30 Dziennik. 20.05 Teatr TV. O. Wilde: ,,Brat marnotrawny". Po teatrze, ok. 21.30 ,,Klaps". 22.00 Dziennik.

WTOREK, 16.I.

8.30 ,,Samotna" — film fab. radz. 9.55 Dla szkół (kl. lic.) Język polski: Molier — ,,Skąpiec". 10.25 Przerwa. 11.55 Dla szkół (kl. V i VI) Język polski: ,,O miejsce wśród ludzi" (Matka) ,,Pierwsze słowo". 12.30 i 15.10 Przysposobienie Rolnicze: ,,Nawozy organiczne". 13.05 Przerwa. 15.45 i 22.15 Politechnika TV. 16.55 Dziennik. 17.00 Dla młodych widzów: ,,Zima w obiektywie" cz. I. 17.20 ,,Nie tylko dla pań". 17.40 ,,Kłopoty przewodniczącego" (,,7 milionów młodych"). 18.00 Sprawozdanie sportowe. 18.40 ,,Na tropie blagi" — teleturniej. 19.05 TV Kurier Warszawski. 19.20 ,,Dobranoc". 19.30 Dziennik. 20.05 ,,Praca" — program młodzieżowy. 20.35 ,,Samotna" — film fab. radz. 22.00 Dziennik.

SRODA, 17.I.

9.55 Dla szkół (kl. VIII) Fizyka: ,,Naczynia połączone". 10.25 — film (,,Sherlock Holmes"). 11.25 Przerwa. 11.55 Dla szkół (kl. VII) Chemia: ,,Świat atomów i cząsteczek". 12.25 Przerwa. 15.40 Program dnia. 15.45 i 23.05 Politechnika TV. 16.55 Dziennik. 17.00 Dla dzieci: ,,Bolek i Lolek na wakacjach" — film. 17.10 PKF. 17.20 ,,Telekram". 17.30 ,,Moja ulica" — film pol. 17.40 ,,Dialogi historyczne". 18.15 ,,Z księgi przyrody" — film. 18.45 ,,Sylwetki X Muzy". 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 ,,Warszawskie strofy". 20.40 Program muzyczny. 21.10 ,,Światowid". 21.40 ,,Sherlock Holmes" — film. 22.20 Dziennik.

CZWARTEK, 18.I.

9.55 Dla szkół: (kl. VIII) Historia — ,,Pod rządami sanacji". 10.25 Przerwa. 10.55 Dla szkół: (kl. V) Język polski — ,,Spotkanie z Jerzym Broszkiewiczem. 11.25 Przerwa. 11.55 Dla szkół (kl. V) Historia — ,,W gościnie u Piastów". 12.25 Przerwa. 16.15 Program dnia. 16.20 i 23.05 Politechnika TV. 16.55 Dziennik. 17.00 Dla młodych widzów: ,,Ekran z bratkiem". 18.00 ,,Mrowisko 11 milionów" — film Tele-Aru (,,Z kamerą po świecie"). 18.15 ,,Kobieta, sprytny czart" — program muzyczny. 18.45 ,,Poligon". 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 ,,Kontakty". 20.35 Film fab. 21.55 ,,Fabryczne zbliżenia". 22.30 Dziennik.

PIĄTEK, 19.I.

9.35 ,,Dzień ostatni, dzień pierwszy" — film fab. radz. 10.55 Dla szkół: (kl. VII) Historia — ,,Powstanie Styczniowe". 11.25 Przerwa. 11.55 Dla szkół: (kl. V) Wychowanie plastyczne — ,,Grafika". 12.25 Przerwa. 15.40 Program dnia. 15.45 i 22.30 Politechnika TV. 16.55 Dziennik. 17.00 Dla dzieci: ,,Zręczne ręce". 17.15 ,,Opowieść o Etiopii" — film (,,Wielka przygoda"). 17.40 Wszechnica TV: ,,Moralność i obyczaje" (,,Między nami ludźmi"). 18.10 TV Kurier Mazowiecki. 18.25 ,,Człowiek a ziemia". 18.55 ,,Śpiewa Urszula Sipińska". 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 ,,Czwarta zmiana". 20.40 Teatr TV: E. Szuster — ,,Wiosenny deszcz". 21.40 ,,10 minut recenzji". 21.50 ,,Wieczór w Żaku" — film (,,Profile kultury"). 22.10 Dziennik.

SOBOTA, 20.I.

9.30 ,,Proszę za mną" — film fab. franc. 10.55 Dla szkół: (kl. VIII) Nauka o człowieku — ,,Rytm życia". 11.25 Przerwa. 11.55 Dla szkół: (kl. VI) Geografia — ,,Czarny Śląsk". 12.25 Przerwa. 15.40 Program dnia. 15.45 TV Kurs Rolniczy: ,,Tucz mięsny trzody chlewnej". 16.20 ,,Wychowanie fizyczne naszych dzieci". 16.35 Program tygodnia. 16.55 Dziennik. 17.05 Dla młodych widzów: ,,Konkurs 5 milionów". 18.05 ,,Świat, który nie może zginąć" — film. 18.30 ,,Kino Filmów Amatorskich". 19.00 ,,Gawęda o współczesności". 19.20 Dobranoc. 19.30 Monitor. 20.00 ,,Melodie 1967 roku" (Bukareszt). 21.30 ,,Almanach" — przegląd artystyczno-kulturalny. 22.00 Dziennik. 22.15 Wiadomości sportowe. 22.25 ,,Proszę za mną" — film fab. franc.

Piątek, 12 stycznia

8.00 Program dnia. 8.05 Dziennik. 8.15 Dla przedszkolaków. 8.30 ,,Kłos". 9.00 Dla przedszkolaków. 14.40 Program dnia. 14.45 J. ang. dla przedszkolaków. 15.05 Dziennik. 15.15 Teatr Literacki. 16.00 Dla uczniów. 16.30 ,,Dla was młodzi technicy". 17.00 Klub Filmowy. 18.00 Dziennik. 18.15 ,,Walka". Notatki z albumu plastyka. 18.30 Sztafeta Nowin. 19.15 Arno Babadżanian". Film TV. 20.15 Koncert białoruskiej muzyki symfonicznej. 21.15 ,,Tylko fakty".

Sobota, 13 stycznia

6.55 Program dnia. 7.00 Gimnastyka. 7.45 Dla studentów. 10.00 ,,Dalekie kraje". Film. 11.30 Sobotni reportaż. 12.00 Telewizja barwna. 13.30 ,,Choinka noworoczna". Program dla dzieci. 14.45 Dziennik. 15.05 ,,Rówieśnik republiki". 15.30 ,,Kasztanka". Film animowany. 16.00 Kronika półwiecza: ,,Rok 1958". 16.50 Kronika Filmowa. 17.00 ,,Klub Wesołych — 68". 18.30 Program informacyjny. 19.00 Przegląd TV. 20.10 Program teatralny z Pragi. 21.00 Program rozrywkowy z Polski.

Niedziela, 14 stycznia

7.00 Gimnastyka. 7.15 ,,Budzik". 7.45 Dziennik. 8.00 ,,Białe i czarne". 8.30 Szkatułka Muzyczna. 9.00 Dla młodzieży. 10.00 ,,Piłka nad wodą". 10.30 Śpiewa artysta ludowy BSRR W. Głuszakow. 11.00 Kronika miasteczka powiatowego". Film dokumentalny. 11.30 ,,Dla was, kobiety"! 12.00 Telewizja barwna. 13.30 Gra Władimir Biesfamilny. 14.00 Dla żołnierzy. 14.30 Kiosk Muzyczny. 15.00 Klub Wiejski. 16.00 Kronika półwiecza: ,,Rok 1959". 17.00 Koncert z Bułgarii. 17.30 Dziennik. 17.45 W eterze — ,,Młodość". 18.45 Siedem Dni. 19.30 ,,Czapajew". Film. 21.05 Program muzyczny.

З гісторыі Супраслі

Брама, якою ўваходзілася на тэрыторыю манастыра. На першым плане фундаменты збуранай у час вайны сярэднявяковай царквы.

Пабуданавая ў 1511 годзе супрасльская царква стаяла да II сусветнай вайны.

Заснаванне і гісторыя Супраслі цесна звязана з заснаваннем і гісторыяй супрасльскага манастыра. Варта тады прысвяціць крыху месца гісторыі заснавання гэтага вялікага рэлігійнага і культурнага цэнтра на нашых землях.

Супрасльскі манастыр заснаваны быў Аляксандрам Хадкевічам, які быў маршалам Вялікага княства Літоўскага і навагрудскім ваяводаю. Раней, прыблізна каля 1498 года, рабіліся захады дзеля заснавання манастыра ў Гарадку. У Гарадку была ўжо тады пабудавана Хадкевічам драўляная царква ў гонар Іаана Багаслова, які быў патронам бацькі маршала, Яна Хадкевіча, ваяводы львоўскага.

У той самы больш-менш час Аляксандр Хадкевіч у сувязі з вайною, якую Літоўскае княства вяло з маскоўскім царом Іванам III, пачаў будаваць у Гарадку абаронны замак і абаронную сістэму асады. Умовы інтэнсіўнай ваеннай падрыхтоўкі не спрыялі манахам і яны папрасілі ў Хадкевіча дазволу выбраць больш адпаведнае месца.

Застасавана стары, практыкаваны ў такіх выпадках спосаб: спушчана ў Гарадку на рэчку Супрасль драўляны крыж, у якім знаходзіцца мела частка дрэва з Хрыстовага крыжа. Па беразе ішло двух манахаў і сачыла, дзе затрымаецца крыж. Крыж затрымаўся на маёмасцях Хадкевіча ў Блудаўскай пушчы, у мясцовасці званай «Сухі Груд». Пачалася тут будова манастыра. які ад рэчкі прыняў названне «Супрасльскага».

Манастыр быў пабудаваны і заселены манахамі ў 1500 годзе. Аляксандр Хадкевіч і епіскап Салтан задбалі аб тое, каб канстантынопальскі патрыярх прыслаў для манастыра свое благаслаўленні. Патрыярх пераслаў грамату, у якой знайшліся між іншым указанні для супрасльскіх манахаў. У грамаце між іншым чытаем:

«В монастыре сем братія не должны піть водкі і налівкі ілі другого опяняюшчаго напітка, а кто будет чувствовать жажду, тот пусть употребляет воду і квас, дабы опянев не сделал своего ума рассеяным на дело Божее».

Відаць, манахі любілі ў той час папіваць не толькі воду і квас, калі канстантынопальскі патрыярх лічыў неабходным напомніць ім аб гэтым у сваім урачыстым лісце.

Манастыр надзелены быў вялікімі зямельнымі надзеламі і ў хуткім часе накапіў параўнальна вялікае багацце. У 1503—1511 гадах пабудавана тут царкву — адзін з лепшых архітэктурных помнікаў тых часоў. На жаль, царква гэтая была збурана ў час II сусветнай вайны. Дабытыя з руін астаткі супрасльскага насценнага мастацтва зберагаюцца зараз у музеях Польшчы, як прыклад высокага майстэрства ўсходнеславянскай іканаграфіі. Сабраныя манахамі на працягу цэлых стагоддзяў дакументы, нататкі, апісанні сучасных ім падзей склалі пэўную цэласць вядомую гісторыкам пад названнем «Супрасльскай хронікі». З'яўляецца яна важным дакументам неабходным для высвятлення многіх падзей мінуўшчыны. Пачынаючы ад канца XVII стагоддзя і да пачатку XIX стагоддзя працуе ў Супраслі друкарня, у якой друкуюцца не толькі кніжкі рэлігійнага характару, але працы з розных галін навукі з матэматыкаю ўключна.

Зараз у Супраслі захавалася толькі ўваходная брама ў манастыр, ля якой праязджае крынкаўскі аўтобус, і некаторыя забудаванні, у якіх змяшчаецца Тэхнікум сельскагаспадарчай механізацыі.

Уладзімір Паўлючук

Уцалелыя забудаванні супрасльскага манастыра.

ЦІ ЗНАЁМЫ ВЫ З БССР?

СКАРБНІЦЫ „БЕЛАРУСКАГА БАКУ"

Апошнія гады развіцця нафтаздабываючай прамысловасці прывялі да нечаканых адкрыццяў. У 1959 годзе нафту знайшлі ў Сібіры, у 1959—1961 гадах — на паўвостраве Мангышлак, а ў 1964 годзе — на захадзе Беларусі, у Палессі.

Гэта адкрыццё мае вялікае народнагаспадарчае значэнне. Нафта дасць магчымасць палепшыць паліўны баланс Беларусі і суседніх прыбалтыйскіх рэспублік.

Паводле падлікаў вучоных, удзельныя капітальныя ўкладанні на прырост здабычы адной тоны нафты ў гэтым раёне складаюць каля 40 рублёў. Гэта менш, чым у раёнах Каўказа.

У адрозненне ад прамысловых прадпрыемстваў, якія будуюцца ў загадзя выбраным раёне, месцанараджэнні нафты і газу адкрываюцца геолагамі толькі там, дзе прырода «пабудавала» іх яшчэ сотні мільёнаў гадоў назад. Але і тут чалавек можа ўнесці свае карэктывы, сканцэнтроўваючы асноўны аб'ём геолагапошукавых работ у найбольш перспектыўных раёнах.

Глыбокае разведачнае бурэнне на тэрыторыі Беларусі было пачата ў 1945 годзе. Спрыяльныя геалагічныя прадпасылкі і даныя рэгіянальных геафізічных даследаванняў паслужылі асновай для закладання ў 1950 годзе дзвюх апорных шчылін — Даманавіцкай і Мазырскай. Пачынаючы з гэтага часу, штогод бурыцца па некалькі разведачных шчылін. У многіх з іх сустракаліся прыкметы нафты і газу, аднак прамысловых запасаў адкрыць не ўдавалася.

У 1953 годзе на Ельскай плошчы з глыбіні 2.430 метраў з дэвонскіх адкладанняў ударыў фантан з дэбітам нафты 18 тон у суткі і газу — 1.000 кубаметраў у суткі. Залеж, відаць, быў невялікі. Прабураныя пазней 7 шчылін аказаліся «сухімі». Нягледзячы на гэта, прагнозныя запасы нафты ацэньваліся вельмі высока.

У 1963 годзе на Рэчыцкай плошчы ўпершыню быў атрыманы прыток нафты з дэбітам 2 тоны ў суткі. Геолагі, аднак, лічылі, што дэбіт павінен быць большы, бо пры бурэнні гэтай шчыліны ў нафтаносны пласт трапіла гліна. Вырашылі выкарыстаць так званыя выпрабавальнікі пластоў, якія давалі магчымасць выклікаць прыток нафты яшчэ да таго, як у пласт трапляла гліна.

У жніўні 1964 года ў шчыліны № 8 на гэтай жа плошчы на глыбіню 2.000 метраў апусцілі выпрабавальнік пласта. За 1 гадзіну 15 мінут ён даў 17 тон высакаякаснай нафты. Пасля падключэння шчыліны да трубаправода яна пачала штодзённа даваць звыш 200 тон нафты.

Прамысловая нафта была знойдзена. Загаварылі аб адкрыцці ў краіне новага нафтавага раёна. Аб'ём бурэння павялічылі. І вось на Асташкавіцкай плошчы, размешчанай за 20 кіламетраў ад Рэчыцкай, з глыбіні 2.700 метраў ударыў нафтавы фантан магутнасцю каля 1.000 тон у суткі.

У строй уступалі ўсё новыя шчыліны прадукцыйнасцю сотні тон кожная. А разведчыкі ішлі далей. Прамысловыя прыкметы нафты ўдалося выявіць на Шацілаўскай плошчы на глыбіні 3.000 — 3.300 метраў. Нафта аказалася высокай якасці, лёгкая, зусім без шкодных прымесей серы і парафіну.

Былі пацверджаны перспектывы адкрыцця нафтавых месцанараджэнняў і ў двух іншых геалагічных раёнах рэспублікі — Аршанскай і Брэсцкай упадзінах. Плошча перспектыўных зямель ацэньвалася прыкладна ў 60 тысяч квадратных кіламетраў. У снежні 1966 года было адкрыта яшчэ адно месцанараджэнне нафты. З разведачнай шчыліны № 2, прабуранай на Цішкоўскай плошчы, ударыў з глыбіні 2.630 метраў фантан нафты з дэбітам каля ста тон у суткі.

Пакуль на адзін квадратны кіламетр плошчы рэспублікі прыпадае ўсяго 5 метраў разведачнага бурэння, тады як на Украіне — 18 метраў, у Татарыі, Куйбышаве і Башкірыі — па 60—70 метраў, у Азербайджане — 240 метраў.

У 1965 годзе рэспубліка дала каля 40 тысяч тон нафты. У 1966 годзе — каля 200 тысяч, і ёсць падставы лічыць, што к 1970 году здабыча беларускай нафты будзе даведзена да некалькіх мільёнаў тон. А к 1980 году можа перавысіць у паўтара раза цяперашні ўзровень здабычы нафты ў Баку.

А. Перчык

УВАГА НАСТАЎНІК І ВУЧНІ

Школьны дарожны конкурс

«Пазбягайма дарожных выпадкаў сярод дзяцей і школьнай моладзі» — гэта лозунг новага школьнага конкурсу. Штопраўда, конкурс не новы, таму што праводзіўся ён у мінулым годзе. Мінулагодні конкурс паказаў, што школы, настаўнікі і самі вучні вельмі многа зрабілі ў галіне дарожнай прафілактыкі. Адбыліся многія сустрэчы школьнай моладзі з міліцыянерамі, вучні выконвалі насценгазеты, школьныя пляцы абазначалі дарожнымі знакамі, некаторыя кіраўніцтвы школ абсталёўвалі школы ў кабінеты са спецыяльнымі прыладамі да навукі аб правілах дарожнага руху. Асабліва на вёсках заўважалася вельмі карысны факт, што вучні выконвалі сваім бацькам і суседзям таблічкі з адрасамі да вазоў у згодных з правіламі размерах. Зрэшты, у такіх выпадках ініцыятывам няма канца.

Мэта конкурсу асталася нязмененай у параўнанні да мінулага года, але ўнесена істотныя змены ў рэгуляміне конкурсу. І так, **конкурс пачынаецца 1 студзеня 1968 г. і будзе працягвацца да чэрвеня г.г. Да 20 верасня** карысці арганізатары конкурсу прадбачваюць між павінны адбыцца павятовыя агляды конкурсу, а Ваяводская конкурсная камісія зробіць ацэнку атрыманых прац з паветаў **да 10.X.1968 г.**

Нанесена таксама пэўныя папраўкі ў пунктацыі. Напрыклад, згодна з прапановай прадстаўніка «Нівы» Камісія павысіла да 15 пунктаў (у мінулым 5) за «куточак аб дарожным руху» ў школе.

Узорам мінулага года, кожная школа атрымае рэгулямін разам з аркушам ацэнак заявы аб прыступленні да конкурсу. Апрача дыдактычна - выхаваўчых іншым такія ўзнагароды як: **бясплатны матацыклёвы курс для найлепшай групы з сярэдніх школ, груповая экскурсія, бясплатная пабыўка ў летнім або зімовым лагеры.** Апрача таго будзе шмат іншых цэнных узнагарод індывідуальных і калектыўных. Прадбачваецца таксама ўзнагароды індывідуальныя апекунам дружын ЗГП, настаўнікам, кіраўнікам і дырэктарам школ за найлепшыя вынікі школы ў конкурсе.

Шчыра заахвочваем усіх да конкурсу. (АК)

ЖЫВЁЛАГАДОЎЛЯ ЦІ СВІНАГАДОЎЛЯ

У сітуацыі нашых вёсак толькі на першы погляд можа здавацца цяжкім думаць, што лепей аплачваецца гадаваць: каровы ці свіні? Гаспадары, з якімі даводзілася мне гаварыць, кажуць, што «лепей аплачваюцца свінні».

І гэта відаць. Напрыклад, у Бельскім павеце. Тут у 1963 годзе лічылася ў сярэднім па 53 штук свіней і парасят на сто гектараў, а праз год пасля, у 1964 годзе — ужо па 57 штук. Цяпер, вядома, многа больш. Тым часам лічба кароў (цялят таксама) амаль не павялічвалася, а да гэтага часу павялічылася вельмі нямнога. Цалкам гэтаксама і ў Гайнаўскім павеце, і ў Беластоцкім павеце, і ў Сямяціцкім.

У Сакольскім і Дуброўскім паветах наглядаецца як бы памяншэнне гадоўлі, скажам, жывёлагадоўлі, а свінагадоўлі ўжо больш. Словам, сітуацыя тут адваротная, як на Бельшчыне ці Гайнаўшчыне. Жывёлагадоўля ўсё такі неяк трымаецца. Кажуць, карова не свіння — карова з'яўляецца быццам бы сімвалам заможнасці. Мо і не заможнасці, але хаця дастатку.

Ого, прадаць карову!..

Але пакінем пясчаную Сакольшчыну з Дуброўшчынай — слабы спольнік Сакольшчыны — і прыглядзімся да бельскіх гаспадароў, да гайнаўскіх гаспадароў, бо яны маюць найбольш добрай зямлі. Добрай — як на наш беларускі густ. Пытаемся, чаму і ў іх як бы загамавалася гадоўля кароў? Замалыя малачарні пабудавана ў Гайнаўцы і Бельску! Праўда, замалыя. Спецыялісты ад гадоўчых спраў, якія сядзяць на грашах малачарняў, зусім не дбаюць аб развіццё гадоўчай культуры сярод гаспадароў! Праўда, зусім не дбаюць. Гэта ўжо заўважылі нават у Беластоцкай Ваяводскай радзе. Малачары па вёсках цяпер да таго пэўныя сталі сваіх «плянаў», што сёй-той з іх пачынае нават забаўляцца ў ласку-няласку таму ці іншаму гаспадару. Праўда, яшчэ і як забаўляюцца... Але гэта мы сцвярджаем цяпер, калі — аказваецца — усё больш і больш гаспадароў «даходзіць да розуму», што лепей прадаваць усё малако, чым траціць час на выраб сыру, масла на продаж. Аднак жа разам з тым не павялічваецца дойнасць кароў. Значыць, самая вёска гатова зусім не піць малака але, прадаваць, прадаваць, прадаваць. Гэта значыць, гаспадары выкарыстоўваюць «даадказу» магчымасці продажу столькі малака, колькі заўсёды мелі. І шукаюць іншых магчымасцей здабывання грошай: заводзяць большую гадоўлю свіней.

Чаму так цяжка надаць размаху гадоўлі кароў?

Многа сенакосаў і лугоў змеліяравана для паляпшэння накосаў сена, для павелічэння кармавой базы. Праўда, змеліяравана многа. Але ці даглядаем сенажаці так, як трэба? Характэрная з'ява: зараз пасля меліярацыі і першага загаспадаравання накосы вельмі добрыя ды праз два—тры гады стаюцца штораз горшымі, слабейшымі. Бо не даглядаем, як след, сенажацяў! Тут закапана сабака, як сказалі б людзі, калі б моцна падумалі. Гэта выяснае нам, чаму так слаба павялічваецца лічба кароў нават у тых ваколіцах, дзе здавалася б ёсць праўдзівы рай для гадоўлі, прасторныя лугі і змеліяраваныя. Ужо ведаем, што вёска гатова не піць малака, а прадаць яго ўсё. Дзіўная гэта ахвярнасць, можна зразумець яе так, дзе мала лугоў ці паш. Але гэта ахвярнасць пачынае быць падобнай да нейкага гультайства там, дзе і лугі, і меліярацыя, і Бог ведае што яшчэ, толькі гаспадарскага падыходу (догляду) няма. І няма. Напрыклад, у надсупраслаўскіх вёсках, у наднараўскіх вёсках, наднурэцкіх таксама. І г.д.

Затое хутка множацца свінні — гэтыя ненасытныя пажыральнікі бульбы і вотруб'я, і крапівы, і зелля. Але вотруб'я, значыць, збожжа ў першую чаргу.

Мяса маем. А малако? А сыр? А масла? (СЯ)

Каралеўства маладых

(Працяг са стар. 1)

гэта наступіла з іх ініцыятывы. Прыехаўшы сюды, у забіты ПГР, я нікога не ведала, а гэта яны прышлі першымі і запрапанавалі, каб прыйсці на сход, і тут адразу я сталася «сваёй».

Маладыя прыступілі да працы з маладым. Ромэк з'яўляецца апекуном палітычна-асветнага «шкалення». Пачалі яго не толькі лекцыямі, але на гэтыя ж тэмы пачалі арганізаваць «згадуй-згадулі». Гэта зацікавіла нават старэйшых. Пачалі прыходзіць да ЗМВ-оўцаў на вечарыны і лекцыі. Зацікавіліся спортам. Паклікалі ЛьЗС, у якім ужо налічваецца 32 асобы: старэйшых, моладзі і вучняў VI, VII і VIII класаў. Арганізавалі адну секцыю, найбольш масавую — валейбол. ЛьЗС хоча развіваць дзейнасць. Зімою арганізаваць у ПГР каток, а потым пачаць пабудову спартыўнай пляцоўкі.

З гігіенаю памяшканняў у Геранімове не зусім добра. Бо і каму ж было дбаць пра гэта. «Пану»?

— Прыцягнуць да гігіенізацыі старэйшых, — гаворыць Аўштэль, — справа не простая. Але і з гэтага выйдзем. Проста пачнем лекцыі, а потым сарганізуем «згадуй-згадулю» з узнагародамі. Гэта напэўна прыцягне людзей і прымусіць многаму навучыцца.

Праходзім у другое памяшканне. Гэта святліца — каралеўства маладых. Ледзяны вецер ласкае па твары. У святліцы холадна (гэта будынак не прыстасаваны), але вакол нас хутка збіраюцца іменна маладыя і дзеці. Што тут могуць рабіць дзеці? Адчуўшы маю цікавасць трактарыст У. Аўштэль паказвае мне дзіцячыя малюнкі, якія яны выконваюць на спецыяльных занятках іменна пад кірункам Аўштэля ў святліцы. ЗМВ у Геранімове займаецца і больш арыгінальнымі справамі. Дзве дзяўчынкі з «маёнтку», якія вучацца ў VIII класе — у Тапалянах занядбаліся ў навуцы. Па 19 дзён без важных прычын апускалі школьныя заняткі. ЗМВ паклікала іх на пасяджэнне праўлення, бо абедзве дзяўчынкі надта гарнуліся да грамадскай працы. Вырашана, што 2 разы ў тыдні дзяўчаты будуць у святліцы адрабляць урокі, а адзін з членаў гуртка будзе дапамагаць. Паскуткавала: Голя не мае зусім двоек, а Рэгіна толькі адну на першую чвэрць.

Шмат можна пісаць аб працы ЗМВ у Геранімове і дайсці да вываду, што цудаў не робіць. Гэта праўда. Але хай кожны гурток зробіць так як у Геранімове, нуды напэўна не будзе, а карысці вельмі многа.

А. Карпюк
фота аўтара

P.S. Не пісалі мы шырэй аб У. Аўштэлю, трактарысту, які з'яўляецца душой усіх пачынанняў, але гэта толькі таму, што ён сам не хацеў, каб аб ім пісаць. Аўштэль пераконваў, што ўсё гэта робяць «яны» — члены ЗМВ.

На здымку: У. Аўштэль.

Для вясковых гаспадынь

У Беластоцкім ваяводстве 75 пунктаў «практычнай гаспадыні». Іх арганізатарамі з'яўляюцца ГС-ы. Яны пазычаюць жанчынам розныя хатнія прылады, наладжваюць курсы шыцця і гатавання, раяць, як абсталяваць мэблю, арганізуюць гутаркі на тэмы выхавання дзяцей, дэманструюць навейшую моду.

Беластоцкі ВЗГС у арганізацыі пунктаў «практычная гаспадыня» займае першае месца ў ваяводстве. (вр)

З ДУБІЧ АСОЧНЫХ

Размова аб тым, як жывецца гаспадарам у Дубічах Асочных, што ў Гайнаўскім павеце, ішла ў вузкім кругу, але адлюстроўвала здаецца найважнейшае. Трэба аддаць слова справядлівасці і сказаць, што тутэйшым гаспадарам жывецца нядрэнна. Але ёсць справы, якія іх хвалююць. Гаворыцца тут у вёсцы аб тым, як улады аб іх амаль зусім не дбаюць. Амаль ва ўсіх вёсках Гайнаўшчыны, напрыклад, пабудавана новыя крамы, а тут, у Дубічах, няма. У многіх вёсках пабудавана злеўні малака, у Дубічах няма. Спісак можна прадаўжаць, калі дадамо, што няма тут ні святліцы, ні школы.

Хто тут вінаваты? Сапраўды цяжка сказаць. Паводле слоў дубіцкіх гаспадароў — дзяржава, улады. Але прыгляньмася некаторым справам. У Дубічах Асочных неабходнасцю з'яўляецца пабудова школы. Міма, што існуе тут толькі чатырохкласная школа, ходзяць сюды дзеці з Хітрай і Барка, і налічвае яна каля 50 вучняў. Уласнага памяшкання школа не мае. У нанятым ёсць толькі адна зала і дзеці, якія прыходзяць на другую змену, вымушаны чакаць на двары на канец заняткаў першай змены. Як інфармуе нас кіраўнічка школы, бацькі на сходах надта наракаюць і «крычаць», каб будавалі школу.

Але на шчасце гэткую сітуацыю ведаюць і мясцовыя ўлады. Прэзідыум ГРН у Новаберазове, бачачы вельмі цяжкую сітуацыю, выступіла з прапановай да жыхароў вёскі, каб грамадскім чынам пабудаваць школу. Частку грошай мела даць грамадская рада, хацела дапамагчы ПРН і аддзел асветы і культуры ў Гайнаўцы. Была гатовая тыповая дакументацыя. Цяпер усё мела залежыць ад гаспадароў з Дубіч Асочных, якія на скліканым сходзе мелі задэкляраваць свой удзел у пабудове школы. На сход зыйшліся амаль усе, але гэтым усё кончылася. Гаспадары адказаліся нават прывезці па фуры пяску, гравію ці камення. На гэтым жа сходзе пачаліся нават сваркі, што «Дубіцкія гаспадары не будуць будаваць школы чынам для Хітрай і Баркоў» і наадварот. Аж сорамна! Тым больш, што амаль па-суседску ў Кляшчэлеўскай ГРН пабудавана грамадскім чынам столькі школ.

Не толькі са школай у Дубічах цяжкасці. Адзін малады чалавек прапанаваў, што няма чаго чынам ладзіць дарогі. Мы плацім шарварк, — гаварыў, — а яны хай ладзяць.

Але гэты чалавек абсалютна не здаваў сабе справы, што на пабудову брукаванай дарогі ў іншым месцы ГРН выдала больш, чым сабрана з цэлай ГРН грошай за шарварак. Вычуваецца, што гаспадары з Дубіч Асочных лічаць за лепшае ездзіць па непраходным балоце за вёскаю, як завезці грамадскім чынам па фуры пяску.

Як відаць, крыкам нічога зрабіць нельга, а каб нешта мела вёска, трэба заангажавацца кожнаму паасобна. А. К.

Аляксей Карпюк

Урывак з аповесці «Хмель»

1.

1932—1933 гады — час найбольшай актыўнасці Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі ў нашай акрузе.

Аднойчы на перапынку ў школьны калідор уляцелі задыханыя Саша Кандрусік, Толя Пятэльскі і Ваня Кулеша.

— Кучынскі, хутчэй!

Я выскачыў на вуліцу.

Наша школа стаяла ў канцы Гарадка. З мястэчка якраз выходзіла калона рабочых з тэкстыльнай фабрыкі. Ткачы баставалі.

У вёсцы Пясчанікі была яшчэ фабрыка нейкага Готліба, але там некаторыя рабочыя не падпарадкаваліся рашэнню свайго прафсаюза тэкстыльшчыкаў, выйшлі на работу. І вось гарадскія мужчыны накіроўваліся ў гэтыя самыя Пясчанікі разганяць штрэйкбрэхераў.

У кожнага быў доўгі кій. На нагах — сандалі: да Пясчанікаў — пятнаццаць кіламетраў. Трымаючы кій, як стрэльбы, на плячах, мужчыны крочылі ўногу і спявалі:

Ви-ихри вражде-ебные ве-еют над на-ами-и!..

Не паспелі мы на іх наглядзецца, як з боку Беластока выскачылі два грузавікі. «Варшавянка» абарвалася. Машыны загарадзілі дарогу калоне. З кузаваў высыпалі паліцыянты ў бліскучых, як у пажарнікаў, касках і з гумовымі палкамі кінуліся на калону. Узняўся лямант.

Пакуль мы дабеглі, паліцыянтаў ужо загналі на падворак да Кандрусікаў. Утуляючы галаву ў плечы, ужо без касак, яны цераз плот ныралі ў садок. Узлаваны Сашкаў брат, Сцяпан, з мужчынамі шпурляў ім услед цагліны і крычаў:

— Будзеце выязджаць з Беластока другі раз, то запасовыя споднікі захапіце! Цюцікі Готлібавы...

Узбуджаныя і разахвочаныя лёгкай перамогай рабочыя перавярнулі адзін грузавік коламі ўверх і адправіліся ў Пясчанікі.

Я доўга глядзеў калоне ўслед. Паабапал яе насіліся шчаслівыя мае равеснікі. Маглі сабе дазволіць пайсці і Пятэльскі, і Кандрусік, і Кулеша: у каго бацька, у каго брат быў у шарэнгах. Я ж мусіў вяртацца ў школу, цешыць сябе тым, як буду маме расказваць пра здарэнне, як брат стане мне зайздросціць.

У школе застаў цішыню. На гэты раз сынкі чыноўнікаў і крамнікаў — нібы вады ў рот панабіралі. Я ўпершыню адчуў сябе каралём.

2.

Сваім удзелам у першай падпольнай дзейнасці я абавязан маме.

У бліжэйшую зіму яна ўпрасіла бацьку і ён мяне ўзяў на выправу, якую рабочыя арганізавалі на Пясчанікі.

Беластоцкі буржуй Кацман купіў у Ліпніку дзялянку. Лесарубы сосны яму спілавалі, але бярвенні мужыкам трэба было падвезці ў Валілы да поезда. Машын тады для гэтага яшчэ не ўжывалі, вазілі лес толькі фурманкамі.

Нашым мужыкам зімой рабіць не было чаго. Яны ахвотна паехалі б на заробкі, пілілі б за два злотыя кубаметр, як вызначыў купец, але ў іх загаварыла гордасць.

Кацман купляў лес, каб перапрадаць яго ў Беласток другому купцу і на гэтым добра зарабіць. Ах ты, абармот, яшчэ хочаш на нашых конях, нашымі мазалямі нажыцца?! Тады плаці нам пэтры залатоўкі за куб!

Мужыкі забаставалі.

Кацман давай падкупліваць возчыкаў, каб глядзячы на іх, паехалі і астатнія. Паліцыя разумела, што ўсю заваруху зрабіла кампартыя, і паабяцала купцу падмогу.

За лесам ад Страшава была маленькая вёсачка Вераб'і. Тут знайшліся штрэйкбрэхеры: чатыры шляхцічы паддаліся спакусе заробку, павезлі з Ліпнікаў лес на станцыю. Для бяспекі падводы ад дзялянкі да Валіл праводзілі паліцыянты.

Ноччу, паскрыпваючы валёнкамі па снезе, прыбылі мы з бацькамі на дзялянку. Там ужо сабралася некалькі соцень сялян у кажухах са Страшава, Скраблякоў, Грыбаўцоў, Бялевіч і Зубкоў. Прыйшлі з сякерамі, піламі, дручкамі. Пры святле месяца маляўнічае зборышча было падобна на рамантычнае войска Кастуся Каліноўскага.

— О, мы з вамі знаё-омы! — узрадаваўся я, убачыўшы чалавека з Зуброў, які мяне часта падвозіў са школы.

Дзядзька мяне абарваў:

— Знаё-омы... Вунь твая кампанія, бяжы да яе!

Я здагадаўся — на такіх спатканнях знаёмствам не выхваляюцца, і вінавата прыціх.

Першы раз у жыцці тады бачыў бацьку ў ролі прамоўцы.

Стаў ён на пень, схіліў на бок галаву, пачаў штосьці гаварыць. З малымі я стаў зводдаль і слухаў. Зрабілася няёмка за бацьку, хоць ты хавайся за дрэва. Яго ніколі такім я яшчэ не бачыў. Мой аўтарытэт і пагроза, заўсёды такі дужы і ўпэўнены, стаяў цяпер

НАЦЫЯНАЛЬНЫЯ СПРАВЫ

КЛАСІКІ МАРКСІЗМА І СУЧАСНАСЦЬ

На ўвагу заслугоўвае выступленне вядомага гісторыка Генрыка Яблонскага прысвечанае дыскусіі аб становішчы марксізма ў нацыянальных справах надрукаванае на старонках часопіса «Z pola walki» (Нр 3 ад 1966 г.) Яблонскі звяртае ўвагу на факт, што адны і тыя ж самыя акрэсленні паняцця «нацыя» ў розных гістарычных перыядах выконваюць розную ролю, раз маглі быць прагрэсіўнымі, іншым разам — рэакцыйнымі. Таму неабходным з'яўляецца дастасоўванне паняцця «нацыя» і інтэрпрэтацыі нацыянальных праблем да патрэб часу. Яблонскі затрымліваецца над двума цікавымі прыкладамі інтэрпрэтацыі нацыянальных праблем свайго часу класікамі марксізма і «правамоцнасцю» гэтых інтэрпрэтацый у нашыя часы. Першы прыклад датычыць нацыянальных меншасцей Францыі. У часы французскай рэвалюцыі, калі ўсю краіну аб'ядноўвала новая нацыянальнатворчая ідэя, ідэя роўнасці незалежна ад веравызнання і этнічнага паходжання — нацыянальныя меншасці Францыі адыгрывалі рэакцыйную ролю, стаючыся тормазамі ў развіцці гэтай ідэі. Таму Энгельс пісаў тады: **«Гэтыя рэшткі бязлітасна гісторыяй растоптанага народа, гэтыя астаткі людаў выступаюць за кожным разам як фанатычныя абаронцы контррэвалюцыі і астануцца такімі аж да абсалютнага свайго знішчэння, так як само іх існаванне з'яўляецца ўжо пратэстам супраць вялікай гістарычнай рэвалюцыі».**

На думку Яблонскага словы гэтыя не спраўдзіліся. Этнічныя меншасці ў Францыі, як і ў іншых краінах, існуюць надалей, не адыгрываюць аніякай рэакцыйнай ролі і не праяўляюць сэпаратысцкіх у сэнсе палітычным імкненняў.

«Альзатчык, — піша Яблонскі, — **не з'яўляецца немцам, як не з'яўляецца Італьянцам карсыканін, хаця адзін і другі патрабуе прызнання правоў для сваёй мовы і сваёй культуры (нямецкай і італьянскай — П), але гэта не перашкаджае ім быць французскімі патрыётамі».**

Другі прыклад датычыць славянскіх народаў, былой Аўстра-Венгерскай манархіі. У свой час адыгрывалі яны антырэвалюцыйную ролю, і таму Энгельс пісаў, што бліжэйшая сусветная вайна змяце з паверхні зямлі не толькі рэакцыйныя класы і пануючыя рады, але і гэтыя рэакцыйныя народы.

«Няма што, — гаворыць Яблонскі, — **распісвацца аб тым, што народы гэтыя змаглі стварыць свае дзяржавы і стварыць сваю — зусім не рэакцыйную культуру».**

Далей Генрык Яблонскі пераходзіць да справы патрэбы рэвізіі некаторых поглядаў **«вялікіх найбольш намі шанаваных людзей».** Варта прывесці даўжэйшую цытату яго выступлення:

«Не разыходзіцца нам зусім, як гэтага хацелі б часам студэнты III года, каб давесці, ці даўнія філосафы былі разумнымі, ці не. На гэта генеральны адказ дала гісторыя. Разыходзіцца тым часам пра тое, ці іх паасобныя думкі гістарычна спраўдзіліся, ці не. Дазвольце, што аб сур'ёзных справах скажу крыху жартам. Яе не католік, магу аднак умоўна прыняць праўдзівасць догмы аб беспамылковасці папы. Але католікі гавораць, што ад папы дрэнна паінфармаванага можна адклікнуцца да папы добра паінфармаванага. Значыць і беспамылковы папа можа выказаць неўласцівую думку, нягледзячы на сваю беспамылковасць. Беспамылковы мае быць у сваім метадзе, але калі інфармацыі будуць фальшывымі і вывад будзе фальшывы. Так часта бывае і ў нашай працы. Прыклад: Энгельс і Мадзяры, цэлая мадзярска-славянская, чэшская, паўднёваславянская праблема. Проста Энгельс добра не ведаў сітуацыі ў гэтай частцы Еўропы, меў мала інфармацый, а прытым некаторыя інфармацыі памылковыя. Мы тым часам часта патрабуем ад тых, хто выказваў калісьці думкі ў тых ці іншых справах не толькі, каб усе яны былі праўдзівымі, але каб мелі яны яшчэ талент варажбітаў». (п)

НАВУКІ СТАРЫЯ І НОВЫЯ

(Працяг са стар. 1)

казу гэтага прывяду такі прыклад: калі агульнапольскія чытальніцкія конкурсы з каштоўнымі ўзнагародамі даюць лік 10-ці тысяч удзельнікаў (і гэта лічыцца вялікім поспехам), то конкурс «Беларуская кніжка ў руках масавага чытача» са сваімі 1100 удзельнікамі несумненна будзе поспехам куды большым.

Я гаварыла вышэй аб непачытнасці паэзіі, але ж Якуб Колас і Янка Купала (апошні толькі паэт) здабылі ў чытача прызнанне найбольшае — першае і другое месцы. І тут пацвярджаецца тое, аб чым гаварыла. Абодва выдаваліся многа разоў у многіх і розных фарматах, прытым слава, якая іх акружае ад дзесяцігоддзяў, зрабіла сваё. Колас стаіць на першым месцы, зрэшты, па-першае, за сваю трылогію (у прозе) і па-другое, за свае эпічныя паэмы: «Новая Зямля», «Сымон Музыка». Янка Купала перамагае, як заўсёды, цеплынёй сваёй творчасці, чалавечнасцю і сардэчнасцю яе. Зборнікі яго вершаў найчасцей уваходзілі на купоны як пазіцыі з паэзіі. Але і тут таксама больш любяць чытачы чытаць яго паэмы, а не вершы.

Сказаць і пахваліцца хочацца «ўласным нарыбкам». Дзядзькам Леваном і Алесем Барскім. Першы быў папулярны за свой творчы жыццёвы скептыцызм у вядомых фельетонах, другі за «прыгожае апісанне кахання».

Конкурс змабілізаваў паветы: Бельскі і Гайнаўскі. З іншых прышло мала купонаў. Зноў чаму? З санлівым характарам беларускай дзейнасці ў тых паветах увогуле спалучылася тут і арганізацыйнае занядбанне. Адвечная памылка: памагаецца там, дзе дапамогі трэба менш, дзе ідзе добра. Асабіста адчуваю і веру, што заснуўшую Сакольшчыну можна пабудзіць, хоць бы ерэхонскай трубой, але можна.

Канчаючы рабочае падсумаванне конкурсу хачу прыпомніць, што навукі з яго выплываюць многім: тым, хто кнігі купляе, тым, хто іх выдае і тым, хто іх распаўсюджвае. Конкурс дае матэрыялы для акрэслення характару і кірунку развіцця беларускага чытальніцтва ў Польшчы.

Вера Леўчук

Што новага ў Міхася Забэйды-Суміцкага?

Міхась Забэйда-Суміцкі час ад часу паказваецца нашым чытачам у «Ніве». Прыпамінаецца сваёй дзейнасцю, сваім цікавым жыццём адданым песні.

Новы год з далёкай Прагі чэшскай прыносіць нам новыя весткі аб беларускім **спеваку Міхасю Забэйдзе-Суміцкім.** Яны радасныя і нам беларусам у Польшчы. Ганарымся слаўным земляком. Аб ім многа і часта гаварылася ў мінулым годзе і ў БССР, дзе ў свой час бываў з канцэртамі.

Газета «Літаратура і мастацтва» змясціла вялікі артыкул аб Забэйдзе-Суміцкім і інфармацыю аб выданні грампласцінкі. Мінскае радыё два разы пасылала ў свет перадачу аб спеваку і яго песнях. Штотыднёвік Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў БССР на радыёвяшчанні і тэлебачанню змясціў артыкул **«Для песень народжаны» з прыгожым здымкам артыста. «Дзень паэзіі» за 1967 год змясціў верш С. Панізніка прысвечаны М. Забэйдзе-Суміцкаму.**

А Ў ПРАЗЕ?

І тут поспехі. Чэшскі музычны фонд (Česky hudebni fond) **прызнаў Міхасю Забэйдзе-Суміцкаму прэмію за сістэматычнае і каштоўнае выкананне песень сучасных чэшскіх кампазітараў у сезоне 1966/67.**

Украінскі драматычны гурток у Празе паставіў у тэатры «Май» оперу «Наталка-Палтаўка». Галоўную ролю Пятра спяваў М. Забэйда-Суміцкі. Выступленне мела вялікі поспех. На заканчэнне **праф. Прыходзька** (рэжысёр) пры адкрытай сцэне сказаў: «Дзякую нашаму брату беларусу Міхасю Забэйдзе-Суміцкаму, які стварыў ролю Пятра так, як мы прызвычаіліся яе сабе ўяўляць».

Наша рэдакцыя жадае М. Забэйдзе-Суміцкаму поспехаў і ў Новым годзе. (вл)

Вясковыя партрэты

Дзядзька з Крушынянаў.
Фота: Ул. Паўлючук

якісьці нясмелы, голас яго быў танклявы, і тое, як гаварыў, зусім не вязалася з тым, пра што гаварыў. Нібы ўвяшчаў Валодзьку за падраныя нагавіцы, нібы сарамаціў маці...

Паступова бацька смялеў, узбуджаны яго голас пераходзіў на віск.

— Адным словам, хлопцы, хопіць мітынгаваць! — закрычаў ён ужо якімсьці адчайным голасам. — Трэба ўсім нам ісці ў Вераб'і і правучыць іх!

— Раз і назаўсёды! — падхапіў нехта.

— Дамо-о гадам!

— Айда, усім кагалам!

— Пайшлі-і! — аж уздрыгнуў лес ад узбуджаных галасоў — з галін зляцелі пласты снегу, узнялі малочныя віхуры.

3.

Набліжаліся да Вераб'ёўскіх хутароў. Такую лавіну людзей на замерзлым снезе, мабыць, было чуваць за тры кіламетры і перапалоханыя людзі даўно пагасілі лямпы, пазаганялі ў сені сабак.

Нас, хлапчукоў, мужчыны паслалі на разведку. Шчаслівыя, што нам далі такое даручэнне, адзін перад другім, прыкідваючыся, што нам зусім не страшна, беглі мы ад хутара да хутара, прыстаўлялі вушы да шурпатых сцен і адчувалі, як у кожнай хаце прытаілася ў страху жыццё.

Ага, збаяліся, прадажнікі!..

Паліцыі не было нідзе.

Знайшоўшы каго трэба, мужчыны выбілі штрэйкбрэхеру вокны, папілавалі воз, сані.

Уваліўшыся на падворак да другога, мы спаткалі растрапаную жанчыну. Яна выбегла з хаты босая, паляцела нам насустрач, упала на калені, узмалілася:

— Лю-удзі, рабіце што сабе хочаце тут, на падворку, толькі не біце вокан! У мяне дзе-ці хворыя, куды іх зімой дзе-ену! Ко-оклюшам злеглі...

На мужыкоў нібы хто лінуў халоднай вады. Усе пасталі ў нерашучасці.

— Наце мяне, рабіце са мной, што хочаце, толькі пакіньце шыбы! — пакіньце толькі шыбы! — поўзала яна жоўтымі каленямі па снезе, расхіляла на грудзях кофту.

— Вар'ятка, каму ты патрэбна, цьфу! — адскочыў, нібы ашпараны, дзядзька, да чыёга валёнка яна дакранулася.

— Уставай і бяжы дахаты, не стой на снезе, пяткі памарозіш!

Жанчына ўсхапілася на ногі, лёгка, як дзяўчынка, паляцела дамоў.

Гэтаму шляхцічу ўжо не так ахвотна пілавалі сані.

Нейкі хлопец вывеў з хлява клячу, пачаў лупцаваць яе кіем, прыгаворваць:

— На, на, атрымоўвай, гэта табе за твайго вераб'я, каб болей не вазіла яго, на!

З натоўпу выскачыў дзядзька Салвесь, сперазаў хлапца кіем:

— Шы-то робіш, нягоднік! І это, і это, і это — конь вінаваты, га?!

— Дай яму, дурню яловаму, Салвесь, дай добра! — абурыліся іншыя мужчыны.

Дзядзька завёў каня ў хлеў, паклаў яму сена:

— Еш, коська, не бойся, еш...

І хлапец, які здзекваўся з каня, і босая жанчына абяззброілі зусім некалькі соцень яшчэ нядаўна так раззлаваных дзядзькоў. Ужо без вялікай ахвоты пайшлі яны да астатніх штрэйкбрэхераў. Там няўпэўнена, не да канца рэзалі збрую, секлі хамуты, а вокнаў не білі зусім. Шкадавалі ўжо і саней, не чапалі іх.

Аднак хапіла і гэтага.

4.

Назаўтра вазіць лес не выехаў з Вераб'ёў ніхто.

Баючыся, каб не сапсавалася санная дарога, бо тады за калёсную вывазку давядзецца мужыкам плаціць удвая, Кацман здаўся.

Людзі дружна выехалі ў лес ладаваць на раткі гонкія ліпнікаўскія сосны. У ап'яненні ад перамогі не заўважылі нават арыштаў.

Баставаць мелі права толькі тыя рабочыя, якія былі ў прафсаюзе. Мужыкі, вядома, да прафсаюза не належалі, і забастоўка іхняя лічылася незаконнай. Знайшоўся даносчык, выдаў бацьку. Казалі, Госцікаў Ёзік з Белявіч расказаў пра ўсё паліцыі. За арганізацыю забастоўкі і бунтарскае выступленне перад сялянамі ў лесе суддзя падпісаў ордэр на яго арышт.

Ноччу прыехалі да нас з Ялоўкі паліцыянты, разбудзілі бацьку, зрабілі вобыск і павезлі яго ў ваўкавыскую турму.

Канец зімы і вясну гаспадарыла мама. Незнаёмыя людзі прывозілі нам на хутар дровы, малацілі збожжа, збіралі бацьку грошы на адваката. Нават заставаліся ў нас на ноч, каб мы не баяліся ля лесу спаць.

Той час, калі гэтак выразна адчуў я людскую спагадлівасць і салідарнасць, доўга ўспамінаў нібы якоесьці вялікае і шчаслівае свята.

Жывучы без бацькі, мы пакрысе запускалі гаспадарку і цешылі сябе:

— Нічо-ога, прыйдзе з турмы тата, парадак навядзе!

Тым часам вярнуўся ён з Ваўкавыска і доўга не хацеў ні за што брацца. Паранейшаму каровы і свінні заплывалі гноем, у гумне перамяшалася салома з сенам, падворак — завалены ламаччам, але бацька не ішоў наводзіць парадак. Пагаліўшыся і памыўшыся, падправіўшы перад люстэркам шчотачку рыжаватых вусікаў, ён хадзіў па хаце і спяваў астрожныя песні. А то перад заваражанымі суседзямі з захапленнем успамінаў бунты вязняў у турме. Нібы з папрокам, а на самай справе з гонарам памаладзелая маці хвалілася перад суседкай, цёткай Настусяй:

— Ты паўзірайся толькі на яго — ён не супраць, каб трапіць туды яшчэ раз!

Л. ВАРАБЕЙ Л. РАМАНЮК

МІР НАМ ПАТРЭБЕН

ХРЭСТАМАТЫЯ ДЛЯ VI КЛ.

ВАРШАВА АДБУДАВАНАЯ

З Усходу шляхамі йшла
наша армія.
Варшаву нішчыў шваб
бамбёжкай і пажарамі.

Стаялі дамы год дзвесце
і болей на'т...
І вось у друзе прадмесця
І Новы Свят.

Хай слава не згасне руін
фабрык, мастоў і гмахаў.
Вось ён, наш першы пачын:
Траса з Усходу на Захад.
Знось бульдозер, вал цэглы крывавай!
Учора — план. Сёння — ўжо
выкананне.

Мы адбудуем Варшаву.
Варшава новаю стане.

— Круль Сігізмунд, як жывяце вы?
Што бачна з вашай калоны?
— Бачу жыццё і забудовы
і адчуваю гонар.

— Круль Сігізмунд, а далей
што бачыце перад сабою?
— Слёнска-Дамброўскі пастаўлен
мост — і калі? — зімой.

— Круль Сігізмунд, а вас там
паставілі моцна, дарэчы?
— Стаю тут сабе, і баста,
стагоддзі адмервае меч мой.

Ды што там круль... Прыходзіць
глянуць на горад, на гуты
той, хто заводы ўзводзіць —
сам будаўнік магутны.

Плечы яго — дуга небакраю,
крок — перуноў пераклікі,
чырвань зор па-над ім палае
і варшаўскага зарыва блікі.

З кельняй, молатам і сякерай
проста праз горад ідзе ён,
крок яго кожны — эра,
новы век перад ім палымнее.

«Хопіць слёз! — ён заклікае. —
Толькі наперад! — дэвіз наш.
Вось вам Варшава другая,
вось ён, век сацыялізма».

Уладзіслаў Бранеўскі

1. Як ішло аднаўленне горада?
2. У якіх строфах і як аўтар характарызуе стваральнікаў-будаўнікоў Варшавы?
3. Напішыце паводле ўласных уражанняў сачыненне на тэму: «Сучасная Варшава».

Праца не ганьбіць чалавека, а корміць, і поіць, і вучыць.

Праца нікога не крыўдзіць.

Пчолка маленькая, а мёду колькі наносіць!

Работу словам не заменіш.

ДОЯЦЬ КОБРЫ

Ужо ў старажытнасці вуж быў сімвалам мудрасці. А ў сувязі з тым, што лекары найраней вылучыліся сярод жрацоў ведаў, іх эмблемай стаўся вуж. Больш-менш на пераломе старой і новай эры неадлучнай часткай эмблемы стаўся кубак: відаць лячнічыя ўласцівасці яду былі вядомымі даўным даўно.

У сучасным запатрабаванне на лякарствы, якія вырабляюцца з яду вужоў, узрастае з кожным днём. У СССР апрацавана спецыяльны план спажывання яду ў гэтай пяцігодцы. У гэтым годзе, напрыклад, фармацэўтныя фабрыкі заказалі 9 кілаграмаў яду, а на 1970 — аж 22,5 кілаграмы. Гэтыя **22,5 кг яду каштуе 50 мільёнаў рублёў.** Пакуль што ў СССР выpабляецца 1,5 кг., апошняе прывозіцца з заграніцы.

На здымку: На ўскраінах горада Фрунзе знаходзіцца заалагічны камбінат, іменна тут рэгулярна «доіцца» рознага тыпу вужы. «Удойка» кобраў найцяжэйшая. (а-ка)

МГР. М. ГАЙДУК

ГУТАРКІ ПА РОДНАЙ ГІСТОРЫІ

(Заканчэнне тэмы «Гаспадарка Беларусі». Пачатак у папярэднім нумары).

Сяляне ненавідзелі сваіх прыгнятальнікаў і змагаліся супраць іх. Частка сялян верыла ў справядлівасць цара, пісала і падавала яму прашэнні і скаргі на паноў. Адказу або не было, або царскі ўрад насылаў на прасіўшых вайсковых карнікаў, і тыя жорстка распраўляліся са скарбнікамі.

Тысячы сялян уцякала са сваіх сёл у іншыя адлеглыя мясцовасці Рускай дзяржавы, падаваліся ў гарады, хаваліся па лясах. Мацнела і шырылася барацьба супроць паноў і царскага ўрада. Сяляне не выходзілі на паншчыну, падпальвалі маёнткі, забівалі ненавісных паноў і арандатараў, узнімалі паўстанні.

Пад уплывам паўстанчаскага руху ў 1846 годзе ў Галіцыі хваляванні сялян ахапілі ўсю Гродзеншчыну. Сяляне не выходзілі на паншчыну, не плацілі падаткаў, дамагаліся свабоды. За іх прыкладам пайшлі сяляне Міншчыны, Полаччыны, Магілёўшчыны і іншых частак Беларусі. Супроць паўстаўшых царскі ўрад накіраваў войскі. Карнікі каралі паўстаўшых пабоямі, турмой, высялялі ў Сібір.

Барацьба беларускіх сялян не магла быць пераможнай, бо разгортвалася яна стыхійна і неарганізавана. Аднак яна ўлівалася ў агульную плынь барацьбы супроць феадалізму і царскага самадзяржаўя і набліжала іх аслабленне, а затым і ўпадак.

Гаспадарчае развіццё беларускіх зямель у першых дзесяцігоддзях пасля далучэння да Расіі было вельмі шпаркім. Узрастала колькасць сельскагаспадарчых прадуктаў, развівалася рамяство, вытворчасць у паншчынных і гарадскіх мануфактурах, бойка развіваўся гандаль, разрасталіся гарады.

Нашэсце французскіх захопнікаў на Рускую дзяржаву ў 1812 годзе, супроць якіх на Беларусі пашыралася партызанская барацьба, разбурыла і знішчыла гаспадарку на беларускіх землях. Пасля разгрому напалеонскіх армій узмоцніўся на Беларусі феадальны прыгнёт і ён загамаваў хуткую адбудову гарадоў і вёсак і далейшае гаспадарчае развіццё беларускіх зямель.

Аднак, хаця і паволі, але няспынна развівалася прамысловая вытворчасць у гарадах і маёнтках. Паншчынныя прадпрыемствы, якія абапіраліся на бясплатнай працы прыгонных сялян, узмацняліся і пашыраліся. Паўставалі і разбудоўваліся прамысловыя прадпрыемствы ў гарадах і мястэчках, дзе ў большасці працавалі вольнанаёмныя рабочыя. Найхутчэй развіваліся суконная, броварная, шкляная, гарбарная і папяровая прамысловасці. У гарадах шмат было дробных варштатаў, у якіх працавалі гаспадар са сваёй сям'ёй і 1—2 наёмных рабочых. Царскі ўрад не спрыяў развіццю прамысловасці на Беларусі, імкнуўся ён да таго, каб беларускія землі былі адсталай правінцыяй царскай імперыі. У знешнім гандлі з беларускіх зямель вывозіліся пераважна сельскагаспадарчыя прадукты, а прывозіліся прамысловыя вырабы.

ПЫТАННІ І ЗАДАННІ.

1) Як аднёсся царскі ўрад да магнатаў шляхты пасля далучэння беларускіх зямель з Расійскай дзяржавай?

2) Раскажыце аб палажэнні сялян і іх барацьбе ў Беларусі ў першай палавіне XIX стагоддзя.

3) Як развівалася прамысловасць і рамяство на беларускіх землях у той час?

Электрастанцыі на лістках

У СССР пабудавана сонечныя батэрыі, якія нагадваюць лісткі тоўстай паперы. Дакладней прыглянуўшыся мы ўбачым, што такі лісток складаецца з дзесяткаў прастакутнікаў — крэмневых фотаэлектрычных трансфарматараў. Яны вельмі моцныя, але нават калі б сапсавалася частка лістка, батарэя будзе дзейнічаць, таму што паасобныя элементы спалучана не паралельна, а ў рад.

Фотаэлектрычныя батарэі новага тыпу можна прымяняць на паверхнасцях з рознай крывізнай. Можна таксама сказаць, што дасца з іх будаваць электрастанцыі... завінутыя ў рулон, як папера.

Сонечныя батарэі служаць да падмацоўвання акумулятараў маякоў, свецячых буяў, а таксама да забеспячэння ў электрычную энергію помпаў артэзіянскіх калодзежаў на пустынях.

(а-ка)

АЛЯКСАНДР НАСІБАЎ

ТАЙНА КАНАРЫСА

Дзверы, вельмі высокія і масіўныя, з бронзавым шчытом уверсе, на якім перапляліся метровыя літары А і Г — вензель фюрэра, бясшумна паддаліся пад націскам рукі афіцэра СС. Не зварухнуліся бамбізы вартавыя ля ўваходу. У чорных мундзірах і сталёвых шлёмах, у белых пальчатках, яны застылі як статуі, уціснуўшы прыклады вінтовак у падлогу паміж расстаўленымі нагамі.

Афіцэр саступіў убок, прапускаючы ў кабінет адмірала Фрыдрыха Вільгельма Канарыса, кіраўніка ўсемагутнай ваеннай разведкі — абвера, якую дасведчаныя людзі ў Германіі лічылі дзяржавай у дзяржаве, ён быў адным з тых нешматлікіх у краіне асоб, каго пабойваўся сам Гімлер.

Ад свайго бацькі, дартмундскага прамыслоўца, у чыіх жылах нямецкая кроў была змешана з грэцкай, ён атрымаў у спадчыну жорсткасць і спрытнасць. Частка крыві элінаў выявілася на знешнасці адмірала — невысокага росту, дзябёлы, рухавы, з вяліканосым, румяным тварам, ён мала быў падобным на немца, але быў бы на месцы за стойкай кафейні недзе ў Салоніках ці Пірэі.

Яму скончылася пяцьдзесят адзін год. Ён рана пасівеў, і сваю шавялюру, аб якой дужа клапаціўся, называў не інакш, як самым каштоўным фамільным срэбрам роду Канарысаў, які паходзіў быццам ад саноўнікаў старажытнай Грэцыі.

Цяпер, увайшоўшы ў кабінет Гітлера, Канарыс сказаў:

— Мой фюрэр, прашу ўдзяліць некалькі мінут.

— Што-небудзь сур'ёзнае?

— Думаю, так.

Канарыс наблізіўся. На стол лягла пачка фатаграфій. Першая паказвала чалавека ў гумовым касцюме ў абцяжку і з дыхальным апаратам на грудзях. Шырока расставіўшы ногі ў літых каўчуковых ластах, плывец стаяў на беразе мора і глядзеў у аб'ектыў. На наступным фота двое плыўцоў у такіх жа касцюмах сядзелі верхам на тарпедзе, цалкам апушчанай у ваду.

Яшчэ дзесятак здымкаў быў зроблены пад вадой: плывец у гумовым касцюме і з дыхальным апаратам буксіруе сігарападобны зарад: той жа чалавек прымацоўвае зарад да кіля карабля; двое лёгкіх вадалазаў возяцца з разабранай кіраванай тарпедай — яе кармавая частка ляжыць на дне, зараднае аддзяленне падвешана да карабельнага вінта.

Гітлер нахіліўся над картачкамі.

— Нашы? — спытаў ён.

— Італьянцы, мой фюрэр! — адказаў з гордасцю Канарыс. — Тайна, якую яны захоўваюць больш за ўсё.

— Тарпеды... — Гітлер падняў галаву, у роздуме пажаваў губамі, прыжмурыўся. — Бачу, вам яны вельмі падабаюцца.

— Кіраваныя тарпеды, якія разам з людзьмі апускаюцца пад ваду і нясуцца да мэты, нябачныя і нячутныя. — Канарыс палажыў рукі на стол, падаўся наперад. — Яны лёгка прасочваюцца ў базы праціўніка і топяць ваенныя караблі, танкеры... Узрывы скалынаюць паветра і ваду, па моры разліваецца гарэўшая нафта, пажары ахопліваюць дзесяткі іншых суднаў. Усюды паніка, жах, смерць!..

Канарыс змоўк. Ён быў упэўнены: вось зараз у вачах Гітлера загарацца агеньчыкі раз'юшанасці, рука націсне кнопку званка. Убегшаму ад'ютанту будзе загадана выклікаць камандуючага ваенна - марскім флотам Рэдара. І тады на галаву няўдачнага адмірала, які правароніў важную ваенную навінку італьянцаў, абрушыцца страшны гнеў фюрэра.

Што ж, адмірал Канарыс не меў бы нічога супраць — Эрыха Рэдара, які надта ж хутка зрабіў бліскучую кар'еру ў ОКМ, ён не любіў.

Доўга цягнулася мінута, на працягу якой Гітлер разглядаў фатаграфіі. Канарыс з б'ючымся сэрцам стаяў каля стала, не зводзячы вачэй з фюрэра.

— Глупства! — раптам сказаў Гітлер. — Глупства, Канарыс!

І, сабраўшы картачкі, веерам адшвырнуў іх на край стала.

Канарыс маўчаў. Ён быў ашаломлены.

— Не пазнаю вас, — працягваў Гітлер. — Няўжо вы думаеце, што гэтыя забаўкі памогуць нам пакарыць Польшчу, а затым і Расію?

— Мой фюрэр, я думаў...

— Тады, мо, Францыю?

— І не Францыю, — прамармытаў Канарыс. — Я не яе меў на ўвазе.

— Каго ж?

— Англію, мой фюрэр. Англія — гэта выспы...

Гітлер рассеяна патлядзеў на разведчыка:

— Выспы? Вядома! Але яны будуць узяты паветраным дэсантам, або дэсантам з мора, або задушаны блакадай — я не вырашыў яшчэ, як. Аднак пры

ТРЫБУНА чытачоў

ТАЯМНІЧЫЯ ВЫБАРЫ

Аляксандр Трахімчук працуе солтысам у сваёй роднай вёсцы ўжо 9 год. За 9 год грамадскай працы многа карысных і патрэбных спраў уладзіў ён для вёскі.

Але апошнім часам Аляксандр Трахімчук пачаў задавацца, пачаў быць вельмі важным. Вось за гэта стаў не падабацца жыхарам Лукі, і таму яны планавалі выбраць новага начальніка сваёй вёскі. У лістападзе ў грамадзе Семяноўка праводзіліся выбары солтысаў ва ўсіх вёсках. Адбывалася гэта, як правіла, на агульных вясковых сходах.

А вось у Луцэ такога сходу не было. Жыхары вёскі чакалі яго, дапытваліся, калі ён адбудзецца, а потым даведаліся, што выбары солтыса ўжо адбыліся, і што гэтую ганаровую вясковую функцыю, якая ўпаўнаважвае да «ўбеспячэння», выконваць будзе яшчэ адну кадэнцыю Аляксандр Трахімчук. Пазней аказалася, што выбары солтыса адбыліся ў вузкім крузе ўплывовых людзей. І так, у Луцэ былі парушаны правы дэмакратычнай законнасці.

Чарот
грамада Семяноўка

З ДАПАМОГАЮ ЗВЯРАМ І ПТУШКАМ

На двары стаіць суровая зіма, і часта можна сустрэць каля клуняў і хлявоў лясных і польных жыхароў: зайцаў, курапатак... Аднак брэх сабак і прысутнасць людзей палохае іх і яны ўцякаюць. Што прыцягвае іх да вёскі? Гэта голад! Зімою звярам і птушкам вельмі цяжка жыць і таму яны шукаюць корму паблізу вёсак, стагоў. Людзі павінны падумаць аб гэтым і з нейкай літасцю і павагай дапамагчы ім у дабычы ежы. Кожнаму селяніну стаць на гэта, каб вязку сена палажыць за сваім агародам, ці збіць нейкую кармушку і з зернем, ці кусочкам хлеба прывязаць яе да дрэва. Такая падкормка многа значыць.

М. П.

«ПРАКТЫЧНАЯ ПАНІ»

Бельскі клуб-асродак — «Практычная пані» карыстаецца поспехам сярод жыхароў горада. Тут можна атрымаць практычныя веды з кройкі і шыцця, пячэння і варэння і іншыя.

Тэкст і фота М. Х.

...ўсіх абставінах флот Брытаніі павінен апынуцца тут! — Гітлер выставіў рукі з растапыранымі пальцамі, памалу сціснуў іх у кулакі. — Я вазьму яго, Канарыс, а не адпраўлю на дно, як гэтага дабіваецеся вы. Пастарайцеся зразумець, што без брытанскага флоту нам ніколі не паставіць на калені Амерыку!.. Што ж датычыць новай магутнай зброі нацы, звышзброі, зброі перамог, то яна будзе! Я цаню вашу прадбачлівасць і энергію, але тарпеда, якую мы створым, гэта паветраная тарпеда, лятаючая!

Узнікла паўза.

Гітлер сядзеў, пастукваючы па стале пальцамі.

— Амерыка!.. — прашаптаў ён. — Яе атакуюць з усіх бакоў: немцы, італьянцы, японцы. — Нечакана ён устаў, усім корпусам павярнуўся да субяседніка.

— Аднак самае важнае — Расія. Запамятайце, адмірал, Расія — гэта праціўнік нумар адзін!

Зноў узнікла паўза. Гітлер стаяў, гледзячы ў прастору, заняты нейкімі сваімі думкамі.

Вось, быццам прачнуўшыся, ён паказаў падбародкам на фатаграфіі і амаль ласкава спытаў:

— Ну, а калі мой сябар Мусаліні даведаецца, што вы шнарылі ў яго кішэнях? Хавай вас Божа, пане Канарыс. Здрадніцтва такое — і за ваша жыццё я не дам і пфенінга!

(Працяг за тыдзень)

РЫШАРД МАСІЛЕВІЧ

Рышард Масілевіч школу ў вёсцы Грабавец узначальвае ўжо даўно. За гэты час многа чаго змянілася ў жыцці школы і вёскі. Школа абгароджана драцяной сеткай, вырашчаны сад.

У школе і кругом школы пануе чысціня і парадак. Вучнёўская кніжка СКО ў школе Грабавец мае на сваім ліку больш 30000 зл. — гэта найбольшая вучнёўская сума ў ваяводстве. Кіраўнік многа ўвагі прысвячае ў падпісцы газет і часопісаў у сваёй школе. Колькасць іх налічваецца каля 150 экземпляраў, у тым ліку большая палавіна — гэта падпісчыкі «Нівы».

М. Панфілюк
Дубічы Царкоўныя

СУСТРЭЧЫ З БАЦЬКАМІ

Настаўнікі з васьмікласнай школы ў Кленіках арганізуюць сустрэчы з бацькамі. Апошнім часам былі прачытаны два даклады на наступныя тэмы: «Узаемаадносіны дзяцей і бацькоў» і «Сацыялістычная мараль». Гэтыя даклады абасноўваны на канкрэтных прыкладах з вёскі. Сустрэчы настаўнікаў з бацькамі, гутарка аб паводзінах дзяцей прыносяць многа карысці выхаваўчай справе.

Аляксандр Закройшчык
Кленікі

ПЕРАКОНВАЮЧЫЯ ЛІКІ

Часта здараецца пачуць словы, а асабліва пры ліквідацыі пачатковых класаў пры беларускім ліцэі ў Гайнаўцы, што ў горадзе перад усім трэба дбаць аб беларускі ліцэй, а пачатковыя школы з бел. мовай — справа другарадная.

Аказваецца, што справа выглядае зусім не так. І гэтае «зусім не так» вынікае з многіх прычын. Пераканаўча аб гэтым гавораць некаторыя даныя школы № 3 у Бельску. **Па-першае**: з наборам у першыя класы няма тут хіба большых цяжкасцей, калі ў першым класе зараз вучыцца 41 вучань, а аж 25 вучняў, якія хацелі вучыцца ў беларускай пачатковай школе, у мінулым годзе ўлады загадалі разаслаць у іншыя школы горада Бельска. **Па-другое**, і хіба **па-трэцяе**, што ў мінулым годзе на 34 абсальвенты 24 запоўніла І-шы клас беларускага ліцэя ў Бельску, а апошнія ўсе, хто дзе быў намераны ісці ў іншыя школы, склалі экзамены і былі прыняты да гэтых жа школ.

Здаецца, што вышэй паказаныя лікі аб нечым сведчаць, і зацікаўленых павінны давесці да пэўных рэфлексій над **важнасцю пачатковых школ з бел. мовай у гарадах.**

А. К.

Дарагое Сэрцайка!

У вёсцы Тарнопаль бывае часта забава. Летам тарнопальскія хлопцы робяць забаву на пляцоўцы. На забаву прыходзяць хлопцы і дзяўчаты таксама з суседніх вёсак. Вось і мы там часта бываем, хоць жывем у іншай вёсцы. Там можна было добра патанцаваць, павесяліцца, каб не адна прыкрая справа. На гэтыя забавы часта прыходзяць некаторыя жанчыны і абгаворваюць дзяўчат і хлопцаў. І то голасна, што кожная дзяўчына баіцца блізка іх сесці ці стаць. А да таго яшчэ вельмі нехаіна апранутыя, проста прыкра глядзець. Для ўсяе моладзі гэта не падабаецца, аднак ніхто не звярнуў ім увагі, бо сам баіцца, каб зараз не абгаварылі перад усімі дзяўчатамі і хлопцамі.

Таму мы пастанавілі напісаць да цябе, Сэрцайка, каб яны прачыталі і перасталі так захоўвацца. Ніхто ім не бароніць прыходзіць на забавы, аднак няхай яны захоўваюцца культурна. Напэўна такія справы бываюць і ў іншых вёсках, тады мо і іншыя навучацца.

Дзяўчаты з суседняй вёскі

Дарагія дзяўчаты!

Прылучаюся і я да вас. Сапраўды брыдка, калі старэйшыя жанчыны так захоўваюцца. Гэта нават не прыстойна старэйшым людзям. Думаю, што ваша пісьмо паможа і не толькі тым жанчынам з вашае вёскі, аднак і іншым, у іншых вёсках, бо Сэрцайка ўжо не раз атрымлівала такія пісьмы.

Сэрцайка

СУПРАЦОЎНІЦТВА

Добра ўкладваецца супрацоўніцтва паміж грамадскім камітэтам ПАРП а прэзідыумам ГРН у Нараўцы. Сакратар грамадскага камітэта ПАРП Рыгор Гусак абмяркоўвае са старшынёй ГРН Міколам Раманчуком хвалюючыя справы грамады.

Фота М. Лабановіч

ВЯЛІКІЯ ПРАБЛЕМЫ НЕВЯЛІКАЙ ВЁСКІ

У нашай вёсцы добра развіваецца жывёлагадоўля. Асабліва вялікі даход маюць людзі з гадоўлі свіней і продажу дзяржаве малака. Калі разыходзіцца аб гадоўлю быдла, дык у гэтай дзялянцы ёсць у Белках нявырашаныя справы. Няма ў нашай і навакольных вёсках бугая. У мінулым трымаў бугая Пятро Грыгарук. Тады ўсім нашым гаспадарам было вельмі выгадна і бестурботна з пакрыццём кароў. Але вясною 1967 года аддзел сельскай гаспадаркі Прэзідыума павятовай рады народовай у Гайнаўцы забраў свайго бугая з нашай вёскі. Прадстаўнікі гэтага аддзела сталі пераконваць нас аб штучным запладненні кароў і раілі карыстаць з пункту штучнага запладнення. Магло б быць і так, каб гэты пункт не быў за 10 кіламетраў і каб не было выпадкаў незапладнення. Цяпер зіма, слізгота, завеяны дарогі, і вось вазьмі давядзі карову да гэтага пункта. Неабходным ёсць, каб аддзел сельскай гаспадаркі ў Гайнаўцы перадумаў гэтую справу і каб забяспечыў добрым бугаём нашу або суседнюю вёску. Тады гадоўля быдла яшчэ лепш развівалася б.

*

Чытаючы газеты і слухаючы радыёпрыёмніка часта спатыкаемся з грамадскімі чынамі будовы школы, святліцы ці пажарнай рамізы. Проста аж зайздрасць бярэ, што ў гэтых вёсках праяўляюць такую актыўнасць паасобныя арганізацыі, што яны могуць згуртаваць грамадскую сілу і зрабіць многа карыснага для сваёй вёскі. Неяк зусім інакш дзеецца ў нас у Белках, ГРН Трасцянка. У нас таксама ёсць арганізацыі, але да гэтага часу пануе цішыня. Не праяўляюць гэтыя арганізацыі ніякай дзейнасці — проста спяць ды ўсё.

Існуе ўжо некалькі год у Белках маладзёжная арганізацыя Саюз вясковай моладзі. Але што з таго, калі гэтая арганізацыя не вяла і не вядзе ніякай работы. Ёсць яна толькі на паперы.

У Белках ёсць таксама добраахвотніцкая пажарная каманда. Аснована яна ў 1948 годзе. Ужо хутка будзе 20-ая гадавіна яе існавання. Але яна таксама «спіць» моцным зімовым сном. Яшчэ за санацыйнай Польшчы была куплена ручная помпа да гашэння пажару. Знаходзіцца яна ў руках пажарнікаў. Але яе няма каму належна забяспечыць. Стаіць яна пад страхой і ніштэе. Ды не ведаюць пажарнікі ці яна яшчэ здатная да гашэння пажару. А ўсё ж варта ведаць.

Варта таксама пабудаваць нейкую шопу на супрацьпажарныя прылады. Але нічога не зробіш, калі няма дружнасці і няма арганізатараў. У суседняй вёсцы Патоцы няма свайго лесу. Але жыхары гэтай вёскі далі рады пабудаваць рамізу. А ў нас ёсць свой лес, а рамізы мусіць доўга не будзе.

Няма ў вёсцы і святліцы. Няма дзе сабрацца людзям, пагаварыць аб тым, аб сім, а часам пажартаваць — проста правесці свабодны час. Ніхто ж не працуе без перапынку. Патрэбная нейкая ж разрыўка. Людзі ў нашай вёсцы збіраюцца ў краме. Тут цэнтр, тут абмен думкі, тут і вырашаюцца многія справы. А калі ўжо ёсць піва ў краме, дык нават доўгія зімовыя вечары праводзяцца ў гэтай цеснаце, а часам і цемнаце ад папяроснага дыму.

А трэба сказаць, што ў Белках ёсць пустыя дамы, якія можна было б выкарыстаць (пры пэўнай аплаце) на святліцу. А ў святліцы мог бы быць тэлевізар, і тады напэўна нікому не захацелася б тарчаць у краме, а ўсе спяшаліся б пабачыць перадачы тэлебачання. Можна было б купіць тады яшчэ другую антэну і глядзець перадачы не толькі варшаўскія, але таксама мінскія і маскоўскія. Культурна правесці вольны час — справа вельмі важная.

*

15-га снежня 1967 года ў нашай вёсцы арганізаваўся гурток Беларускага таварыства. Гуртком БГКТ паабяцала апекавацца кіраўнік школы ў Белках Яніна Міладоўская. Гэтая арганізацыя складаецца ў асноўным з моладзі. Магчыма, што яна хоць якую-небудзь праявіць дзейнасць. Пажаданым было б, каб гурток БГКТ заняўся культурнымі справамі вёскі, каб арганізаваў нейкія культурнага характару мерапрыемствы.

М. Лук'янюк
Белкі

КІНО

Праграма на 16 — 21.I.1968 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Szare kaczątko" (radz.), 16—17. „Kamo znany osobiście" (radz.), 18 — 19. „Kamo niebezpieczna misja" (radz.), 20—21.

Кляшчэлі
„Wszystko dla psów" (angl.), 16—17. „Zwariowana noc" (polski), 18—19. „Ludzie w hotelu" (USA), 20—21.

Дубіны
„Partyzanckim szlakiem" (jugosł.), „Wojenka, wojenka" (polski), 20—21.

Нараўка
„Najazd czarnego księcia" (radz.), „Ludzie w hotelu" (USA), 17—21.

Нарва
„Iwan Groźny" (radz.), I i II s. 17—21.

Чыжы
„Zielone światło" (radz.), „Sam na wyspie" (jugosł.), 17—21.

Дубічы Царкоўныя
„Biała pani" (czeski), „Zerwany most" (polski), 17—21.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Matczyne serce" (radz.), „Pierwszy dzień wolności" (polski), 17—21.

Орля
„W poszukiwaniu wczorajszej miłości" (węgierski), „Gwiazdy w morzu" (radz.), 17—21.

Райск
„Pancernik Potiomkin" (radz.), „Pluton 317" (franc.), 17—21.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Kryptonim Nektar" (polski), „Przed wojną" (jugosł.), 17—20.

Міхалова
„W martwej pętli" (radz.), 16—17 „Powrót na ziemię" (polski), 18—19. „Porucznik jazdy" (radz.), 20—21.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Zielone światło" (radz.), 16—17. „Gwiazdy w morzu" (radz.), 18—19. „Bicz Boży" (polski), 20—21.

Шудзялава
„Fifi piórko" (franc.), „Teresa Desgueraux" (franc.), 16—21.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Сухаволя
„BS-38-15" (NRD), „Mroźny poranek" (radz.), 16—21.

Новы Двор
„Wojenka, wojenka" (polski), „Nikt śmiać się nie będzie" (czeski), 20—21.

Ліпск
„Zakochani są między nami" (polski), „Rodzaj miłości" (angl.), 20—21.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 2-10-33, centrala 2-32-41 do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wronia 23. Nr konta PKO I-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7 Obowiązuje przedpłata na konto NBP; Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,79 $ w Europie, 5 $ — w USA.

BZGraf. G-3. NAKŁAD 7673

ДАРАГАЯ СУСЕДАЧКА

З адкрытым сэрцам я да цябе заўсёды, хоць і пераканалася, што тыя людзі, якія ад шчырага сэрца ўсё твораць, часта маюць непрыемнасці. Памінаючы гэта я да цябе звярочваюся з парадай, бо хто ж нам дапаможа, як не ты, мая суседачка і кумачка. Ты ж у мяне хрысціла старэйшую дачку, Яўдосю. Прыпамінаю табе, бо можа ты і забылася. Мая даражэнькая, скажы, як гэта адбывалася, калі рабілі ў нас дарогу, бо сустрэла мяне мая сваячка з Патокі і распытваецца, як гэта паступіць, каб у іх рабілі дарогу. Я адразу ёй высыпала, што вы толькі чакаеце, каб вам хтось зрабіў, а аб папулярных чынах грамадскіх нічога не думаеце. Паглянь, кажу, як гэта робяць у Юшкавым Грудзе. Людзі самі распачынаюць, а пасля дзяржава нават асфальтам закончыць. Тут маёй сваячцы аж вочы пачырванелі ад злосці. Пытаю: што з табою, Паўліна? А яна аж трасецца ад злосці. Перачакаўшы некалькі мінут з'ела мая Паўлінка цукерку і, пракаўкнуўшы слінку, кажа: «Штось тут не так, як трэба. Нашыя мужчыны некалькі разоў ездзілі і вазілі пясок, завальвалі ямы на дарозе, бо некалькі разоў прышлося ім выцягаць новенькую Варшаву з балота. Нават Сцяпан, возячы цэглу, клешчы ў хамуце паламаў, пакуль з балота выбраўся. Наладзілі з большага дарогу, што сам нават войт з Подварак пачаў да нас матацыклам прыязджаць. Аднойчы, ідучы да нас на сход, згубіў ён гумовыя боты ў балоце. На другі дзень з солтысам чуць знайшлі. Калі б не лазовы корч, што стаіць на сярэдзіне дарогі, хто знае, ці не прышлося б яму там і загінуць. Нават дарожны інжынер, як палікаваў дарогу, то едучы ў вёску ногі ўверх задзіраў: баяўся, каб фурманкаю едучы не памачыцца. Першы раз, як палікаваў, то быў у вёсцы, а другую дарогу, як палікаваў, то нават у вёску не паказаўся. Праз яго палікі мой Дзімян чуць не забіўся. Ідучы з аўтобуса вечарам, як зачапіўся галошаю за паль, то галошу разлупіў да самага калена і пабіў бутэлку гарэлкі, што Цімохаві нёс». Ну, што ж з дарогаю? — допытваюся Паўліны, а яна далей гаворыць: «Міхалінка, як толькі падмерзне, то прыедзь да Патокі з Цёткай Мальвінай і пабачыш. Быццам той інжынер з Крулёвага Хвосту, ці як там, паабяцаў, што будзе плаціць за навожаны пясок. То мой дурніла пакінуў асеннюю ворку і хутчэй да пяску, каб крыху зарабіць. А з ім яшчэ пара чалавек. Навазілі, а інжынер і носа не паказвае. Людзі кажуць, што мусі забыўся так, як пра маставыя банькі, якія яшчэ вясной прывёз і кінуў на дарозе (там тры гады таму мосцік развалі́ўся). Ужо мужчыны з нашае вёскі гаварылі пра якісь банькі гэтага інжынера і яго плечы. Шчыра прызнаюся, што не зразумела: ці можа ён мае добрыя плечы ў павеце, ці можа варта яму на плечах паставіць баньку, мо ўзяўся б за работу».

Міхаліна, суседка цёткі Мальвіны

НІЎКА

— Асаблівыя прыкметы?
— Няма.

ПРЫКЛАДНЫ БАЦЬКА

— Тата, дзе Кардыльеры?
— Спытай у мамы, яна пастаянна ўсё перастаўляе з месца на месца.

ДАГАВАРЫЛІСЯ

Заспрачаліся неяк два разумнікі, каго называць дурнем.
Вось першы і кажа:
— Дурань — гэта такі чалавек, які не можа выказаць сваю думку так, каб яго зразумеў іншы. Вы мяне разумееце?
— Не, — адказаў другі.

Усё людское нам не чужое.

ФОСФАР І... ТВОРЧАСЦЬ

Марк Твэн, калі быў рэдактарам газеты, атрымаў аднойчы верш пачынаючага паэта. У пісьме, якое было прыкладзена да верша, аўтар прасіў адказаць на два пытанні:

— Ці праўда, што рыбнае мяса спрыяльна дзейнічае на мысленне чалавека, і колькі яго трэба ўжываць, каб дасягнуць вяршынь творчасці?

Вялікі пісьменнік адказаў:

— У рацыёне харчавання рыба з'яўляецца вельмі істотным фактарам, таму што ўтрымлівае фосфар — важны элемент для сілкавання мозгу. А што датычыць другога пытання, то, прымаючы пад увагу дасланыя вершы і ацэньваючы іх, думаю, што вам патрэбна з'ядаць штодзённа двух кітоў.

ПРАДБАЧЛІВЫ

— Дайце мне пластыра на рану, — просіць чалавек у аптэцы.
— А дзе рана? — пытае аптэкар.
— Ды яшчэ няма, але я вось іду на вяселле, то, мабыць, будзе...

Ліса ў калектыве

Барсук, Кабан, Мядзведзі два
І рыжая Лісіца
Рашылі ляда карчаваць
Пад проса і пшаніцу.
Пакуль там аглядалі пні
І плошчу вымяралі,
Ліса з усімі дзень пры дні
Між пнёў хвастом віляла.
Але, як дружны калектыў
Узяўся за работу,
Ліса схавалася ў кусты
Або ў цянёк пад плотам.
Пад восень проса аж гудзе.
Шуміць, як гай, пшаніца.
З усіх лясоў звяры штодзень
Ідуць, каб падзівіцца.
Калі ж сабраліся усе
За чаркай у бяседзе,
То ўдалося і Лісе
Сказаць пасля Мядзведзя.
— Мы працавалі, як краты, —
Старанна і з натхненнем!
Я п'ю за дружны калектыў.
За нашы дасягненні!

Мне давялося сустракаць
Такіх людзей лісліввых,
Якія ўмеюць раздзяляць
Здабыткі калектыву.

Міхась Скрыпка

— Скрытыкую начальніка турмы, мо звольніць мяне.

ПРАДБАЧЛІВАСЦЬ

Кватэранаймальнік: — Можаце сабе ўявіць, калі я выязджаў з ранейшай кватэры, гаспадыня рыдала.
Гаспадыня: — Са мной гэтага не здарыцца! Я бяру кватэрплату наперад!

— Янак?.. Пётр?.. Андрэй?.. Альфрэд?.. Міхась?..

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Тані і Сакрата Я. з Беластока змяшчаем украінскую песню п. з.

МІСЯЦЬ НА НЕБІ, ЗІРОНЬКИ СЯЮТЬ

Місяць на небі, зіроньки сяють,
Тихо по морю човен пливе.
В човні дівчина пісню співає,
А козак чує, серденько мре.
Пісня та мила, пісня та люба
Все про кохання, все про любов.
Як ми любились та й розійшлися,
Тепер зійшлися навіки знов.
Ой очі, очі, очі дівочі,
Темні, як нічка, ясні, як день.
Ви ж мені, очі, вік вкоротили,
Де ж ви навчились зводить людей?

СЁМАГА ШУКАЮЦЬ

Міліцыя паслала солтысу адной з вёсак сем розных здымкаў небяспечнага злачынцы, якога даўно шукаюць і не могуць злавіць.

Праз тыдзень начальнік міліцыі атрымаў ад солтыса паведамленне: «Шасцярых злавілі. Напалі на след сёмага».

ЦІ ЧУЛІ ВЫ?

— Хто такі паляўнічы-аптыміст?
— Гэта той, які прыехаў на паляванне і, праз акно машыны не ўбачыўшы дзічыны, адразу едзе ў іншае месца.

КАЛІ

— Калі браканьер выходзіць з вады сухім?
— Тады, калі бяздзейнічае рыбанагляд.

Каб ашукаць аўтамат

Вулічныя аўтаматы па продажу цыгарэт пачалі паяўляцца ў Англіі яшчэ да вайны. І амаль адразу ж паліцыі прыйшлося сутыкнуцца з новай разнавіднасцю махлярства. Уладальнікі аўтаматаў скардзіліся, што цыгарэты з таварнага кантэйнера знікаюць, а грошы ў касе не з'яўляюцца.

І вось што выявілася: махляры апускалі ў адтуліну аўтамата ледзяныя кружочкі, якія велічынёй і вагой адпавядалі разменнай манеце.

Кінуты ў аўтамат ледзяны дыск паводзіў сябе ніколькі не горш за металічную манетку: прыводзіў у дзеянне механізм, які адкрываў доступ да пачак цыгарэт. Трапіўшы ў манетапрыёмнік, лядзяш раставаў, лужыца вады хутка высыхала — і ўжо няма ніякіх слядоў злачынства.

Падзівіўшыся вынаходлівасці махляроў, стваральнікі аўтаматаў знайшлі просты выхад: пачалі ўстанаўліваць электрычныя падагравальнікі, якія правяралі манеты на «плаўленне». Перш чым прывесці ў дзеянне механізм выдачы тавару, манета затрымлівалася на некалькі секунд каля падагравальніка. Металу гэта хоць бы што, а лёд, ясная справа, не мог вытрымаць такога выпрабавання.

Рыба з лакатарам

Маленькая рыбка мармірус, якая жыве ў Ніле, ніколі не трапляе ў сеці. Доўгі час гэта было загадкай. І толькі пасля вынаходства лакатара раскрылася гэта тайна. Аказваецца, у рыбкі ёсць свой «радар». У яе хвасце змяшчаецца «кішэнная батарэйка» — электрычны орган, які і папярэджвае аб небяспецы.

Ідэальны муж не п'е, не крычыць, не гуляе ў карты, не сварыцца і наогул не існуе.